ALFRED DE MUSSET

OPERE ALESE

T E A T R U

în româneşte de

Em. SERGHIE

SCARLAT CALIMACHI

Bucureşti —1969
Editura pentru Literatură Universală

CU DRAGOSTEA NU-I DE GLUMIT

DRAMĂ ÎN TREI ACTE

PERSOANELE

Baronul
***Perdican,* fiul sau**
***Părintele Blazius,* preceptorul lui Perdican**
***Părintele Bridaine*, preot**
***Camille,* nepoata baronului**
***Coana Pluche,* guvernanta C amil lei**
***Rosette,* sora de lapte a Camillei**
Ţărani, feciori în casă

ACTUL I

SCENA I
O piaţă în faţa castelului.

CORUL
Legănat uşor pe catîrca lui jucăuşă, *messer* Blazius înaintează printre albăstriţe înflorite, îmbrăcat în straie noi, purtînd la şold sculele de scris. Pîntecele rotunjit i se bălăbăneşte, ca un copil de ţîţă pe pernă; cu ochii pe jumătate închişi, bolboroseşte *Tatăl nostru* în bărbia grasă, cu două guşi. Bine-ai venit, părinte Blazius! Cazi între noi tocmai în vremea culesului viei; parcă eşti o amforă burduhoasă din vechime.

PĂRINTELE BLAZIUS
Acei care vor să afle veste mare să-mi aducă un pahar de vin rece.

CORUL
Uite, ia în braţe plosca asta şi-ţi răcoreşte gîtlejul, părinte Blazius; vinul e bun; vei vorbi după aceea.

PĂRINTELE BLAZIUS
Aflaţi, dragii mei copii, că tînărul Perdican, odrasla stăpînului nostru, a

ajuns la majorat şi că a primit cu pompă titlul de doctor la Paris. Chiar astăzi se întoarce
la castel; atît de măiestrit îi curge graiul, atît de împodobită îi este vorba, încît mi ştii ce să-i răspunzi de cele mai multe ori. Toată gingaşa lui făptură e burduf de învăţătură; te-miri-ce fir de iarbă de-i cade sub ochi îţi şi spune cura i se zice în latineşte; iar de bate vînt sau plouă îţi spune răspicat de ce-i vînt şi de ce plouă. O să vă holbaţi ochii cît uşa căscată de colo, cînd o să-l vedeţi desfăşurîndu-şi vreunul dintre pergamentele pe care le-a împestriţat cu cerneluri de toate culorile, el singur cu mîna lui, fără să spună ceva nimănui. Pe scurt, e o nestemată din cap pînă-n picioare — şi asta tocmai vreau să-i vestesc domnului baron. înţelegeţi că îmi face puţintică cinste şi mie, preceptorul lui, de cînd avea patru ani; aşadar, bunii mei prieteni, aduceţi un scaun să mă dau niţeluş jos de pe catîrcă fără să-mi rup gîtul; animalul ăsta nu prea e nărăvaş şi nu m-aş supăra dacă mi-aţi da să mai trag un gît bun de vin înainte de-a intra.

CORUL
Bea, părinte Blazius, şi nu mai fi aşa de tulburat. Micuţul Perdican s-a născut sub ochii noştri şi nu era nevoie, de vreme ce soseşte, să ne înşiri atîtea. Bine ne-ar părea să găsim sufletul copilului de odinioară în bărbatul de astăzi.

PĂRINTELE BLAZIUS
Pre legea mea, plosca e goală; nici nu ştiu cînd am băut-o toată. Rămîneţi cu bine; mi-am pregătit, mergînd călare, două-trei fraze simple, fără marafeturi, care să-i meargă la inimă luminăţiei-sale. Am să trag clopoţelul.
(Iese.)

CORUL
Amarnic zdruncinată pe asinul ei, gîfîind de osteneală, coana Pluche urcă dealul; bietul dobitoc bătut cu joarda dinapoi de un argat dă, înfuriat, din cap, cu un scaiete între dinţi. Goanei Pluche îi dîrdîie de mînie picioarele lungi şi slăbănoage, în timp ce mîinile-i osoase învîrt pe degete nişte mătănii. Bună ziua, coană Pluche. Vii la noi ca frigurile, o dată cu vînturile care îngălbenesc pădurile.

COANA PLUCHE
Un pahar de apă, ticăloşi ce sînteti! Un pahar de apă i un pic de oţet.

CORUL
De unde vii, Pluche, scumpo? Păru-ţi fals e îmbîcsit de praf; uite, moţul e zbîrlit, iar rochia neprihănită ţi s-a ridicat pînă la venerabilele calţevete.

COANA PLUCHE
Aflaţi, ţopîrlanilor, că frumoasa Camille, nepoata stăpînului vostru, soseşte astăzi la castel. A plecat de la mănăstire la porunca dată într-adins de luminăţia-sa, pentru a veni la ceas şi loc hotărît să-şi ia în folosinţă, cum se şi cuvine, averea rămasă moştenire de la mamă-sa. Buna ei creştere, slavă Domnului, 5-a desăvîrşită şi acei care o vor vedea vor avea bucuria să cunoască o mîndră podoabă de înţelepciune şi de evlavie. Nu s-a aflat nicicînd pe lume ceva aşa de neprihănit, aşa de îngeresc, mieluşea şi porumbiţă, ca această scumpă călugăriţă; fie ca Domnul-Dumnezeu din cer s-o aibă-n grija sa. Amin! La o parte, ţopîrlănime, mi se pare că mi s-au umflat picioarele.

CORUL
Du-te şi aruncă bulendrele de pe tine, cuvioasă Pluche; apoi, cînd te vei închina lui Dumnezeu, roagă-te să dea ploaie; grîiele noastre sînt uscate ca fluierele picioarelor dumitale.

COANA PLUCHE
Mi-aţi adus apă într-o oală care miroase a bucătărie; daţi-mi o mină de ajutor să descalec; sînteţi nişte neciopliţi si nişte obrăznicături.
(Iese.)

CORUL
Să ne îmbrăcăm în haine de sărbătoare şi să aşteptăm să ne cheme baronul. Ori mă înşel amarnic, ori se pune astăzi la cale un mare zaiafet.
(Ies cu toții.)

SCENA 2
Salonul baronului.
(Intra baronul, părintele Bridaine şi părintele Blazius.)

BARONUL
Părinte Bridaine, eşti prietenul meu; iţi prezint pe părintele Blazius, preceptorul fiului meu. Fecioru-meu a împlinit ieri-dimineaţă, la ceasurile douăsprezece şi opt minute, douăzeci şi unu de ani, bob numărat; a fost proclamat doctor cu patru bile albe. Părinte Blazius, îţi prezint pe părintele Bridaine, preotul nostru paroh; e prietenul meu.

PĂRINTELE BLAZIUS
(salutîndu-l)
Cu patru bile albe, luminăţia-voastră: la literatură, la botanică, la drept roman, la drept canonic.

BARONUL
Du-te în odaia dumitale, dragă Blazius, fiul meu n-o să întîrzie, o să sosească în curînd; spală-te, găteşte-te puţin şi întoarce-te la bătaia clopotului.
(părintele Blazius iese.)

PĂRINTELE BRIDAINE
Îmi îngăduie, luminăţia-voastră, să-i spun ce gîndesc? Preceptorul fiului dumneavoastră duhneşte a vin cale de-o poştă.
BARONUL
E cu neputinţa!

PĂRINTELE BRIDAINE
Sînt sigur cum mă vedeţi şi cum vă vad; mi-a vorbit foarte de aproape adineauri; duhneşte a vin de te sperii.

BARONUL
Lasă asta! îţi repet că e cu neputinţă.
(Intra coana Pluche.)
Ai şi sosit, scumpă Pluche? Nepoată-mea e şi a, fără îndoială, cu dumneata?

COANA PLUCHE
Vine numaidecît; e în urma mea, luminăţia-voastră, -am luat-o înainte cu cîţiva paşi.

BARONUL
Părinte Bridaine, eşti prietenul meu. îţi prezint pe oana Pluche, guvernanta nepoatei mele. Nepoată-mea are ieri-seară, de la ceasurile şapte, optsprezece ani; vine lin cea mai cuvioasă mănăstire din Franţa. Coană Pluche, ţi prezint pe părintele Bridaine, preotul nostru paroh; prietenul meu.

COANA PLUCHE
(salutînd)
Din cea mai cuvioasă mănăstire din Franţa şi pot să adaug: este cea mai cuvioasă creştină din mănăstire.

BARONUL
Du-te, coană Pluche, şi mai drege-ţi neorînduiala îmbrăcămintei; nepoată-mea va sosi în curînd, nădăjduiesc; fii gata pînă la ora cinci.
(Coana Pluche iese.)

PĂRINTELE BRIDAINE

Domnişoara asta bătrînă pare plină de smerenie şi de credinţă.

BARONUL
De smerenie şi de credinţa şi de pocăinţă, părinte Bridaine; virtutea ei înfrunta orice atac.

PĂRINTELE BRIDAINE
Dai preceptorul duhneşte a vin. De asta sînt convins.

BARONUL
Părinte Bridaine, în anumite clipe pun la îndoială prietenia dumitale. Ţii numaidecît să mă contrazici? Nici o vorbă mai mult despre asta. Nutresc gîndul să-mi însor băiatul cu nepoată-mea; e o pereche potrivită; buna lor creştere m-a costat şase mii de taleri.

PĂRINTELE BRIDAINE
Va trebui să căpătaţi dispense.

BARONUL
Le şi am, Bridaine; sînt pe masă în cancelaria mea. O, prietene! Află acum că-s plin de bucurie. Ştii că am avut întotdeauna o straşnică groază de singurătate. Dar dregătoria pe care o ocup şi respectul cuvenit veşmîntului pe care-l port mă îndatorează să rămîn locului în acest castel, trei luni iarna şi trei luni vara. E cu neputinţă să aduci fericire în sufletul semenilor în general şi al vasalilor în particular, fără a porunci ritos feciorului în casă, uneori, să nu dea voie nimănui să intre la tine. Cît de aspră şi de anevoioasă este odihna*unui bărbat de stat! Şi cîtă plăcere n-aş simţi dacă prin prezenţa celor doi copii ai mei, uniţi pe viaţă unul cu altul, aş potoli sumbra tristeţe căreia trebuie numaidecît să mă las pradă de cînd regele m-a numit să strîng dăjdiile!

PĂRINTELE BRIDAINE
Nunta se va celebra aci sau la Paris?

BARONUL
Uite, aici voiam să ajungi, Bridaine; eram sigur de întrebare. Ei bine, dragă prietena, ce-ai zice dacă mîinile acestea, da, Bridaine, propriile dumitale mîini — nu te uita la ele aşa de oţărît — ar fi hărăzite să blagoslovească preafericita împlinire a visurilor mele celor mai scumpe? Ei, ce zici?

PĂRINTELE BRIDAINE
Nu mai suflu nici o vorbă, recunoştinţa îmi astupă gura.

BARONUL

Priveşte pe fereastra asta; nu-i aşa că slugile se îndreaptă cu duiumul spre poarta curţii? Cei doi copii ai mei sosesc în acelaşi timp; uite, ce potriveală fericită! Am rînduit lucrurile aşa încît totul a fost prevăzut. Nepoata mea va fi introdusă pe uşa aceea din stînga, iar fiul meu pe cealaltă uşă, din dreapta. Ce părere ai? Mă bucur de pe acum că am să-i văd apropiindu-se unul de altul, că am să aud ce au să-şi spună; şase mii de taleri nu-s o bagatelă, să nu ne înşelăm. Copiii se iubeau de altminteri cu multă duioşie încă din leagăn; Bridaine, uite, am o idee.

PĂRINTELE BRIDAINE
Ce anume?

BARONUL
în timpul mesei, ca şi cum n-ai face-o anume —- înţelegi, prietene — după ce vei goli cîteva cupe cu voie bună — nu-i așa că știi latineşte, Bridaine?

PĂRINTELE BRIDAINE
Ita aedepol[1] ei, drăcie, cum să nu ştiu!

BARONUL
Mi-ar părea tare bine să încerci să-l îndupleci pe băiat să vorbească — fără să bage de seamă, se înţelege — în faţa verişoarei sale; lucrul ce poate produce decît o bună impresie; îmbie-l să vorbească ceva pe latineşte; nu chiar în timpul mesei, că ar fi plictisitor — şi în ce mă priveşte, nu pricep nici o boabă; dar la desert merge, nu-i aşa?

PĂRINTELE BRIDAINE
Dacă dumneavoastră nu pricepeţi o boabă Latineşte, luminăţia-voastră, probabil că nici nepoata dumneavoastră nu ştie.

BARONUL
Cu atît mai mult; n-ai vrea cumva ca o femeie să admire ceea ce înţelege? Din ce lume ai răsărit, Bridaine? De-o asemenea judecată mi-e mai mare mila.

PĂRINTELE BRIDAINE
Cunosc puţin femeile; dar îmi pare că-i greu să admiri ceea ce nu înţelegi.

BARONUL
Eu le cunosc, Bridaine; cunosc fiinţele acestea fermecătoare şi misterioase. Fii încredinţat că le place să li se arunce praf în ochi şi cu cît li se aruncă mai mult, cu atît se holbează mai tare, poftind lacome şi

1 Formulă de jurămînt. (în limba latină, în original.)

mai mult.
(Perdican intră dintr-o parte, Camille din cealaltă.)
Bună ziua, copii; bună ziua, scumpa mea Camille, scumpul meu Perdican! Sărutaţi-naă şi sărutaţi-vă.

PERDICAN
Buna ziua, tată, bună ziua, sora mea mult iubită. Ce fericire! Cît sînt de fericit!

CAMILLE
Tată şi vărule, vă salut.

PERDICAN
Tii,ce mare te-ai făcut! Şi frumoasă ca lumina zilei.

BAROCUL
Cînd ai plecat din Paris, Perdican?

PERDICAN
Miercuri, mi se pare, sau marţi. Uite ce femeie în toată puterea cuvîntului! Sînt deci bărbat şi eu. Parcă mai ieri te-am văzut nu mai mare decît atîta.

BARONUL
Îţi fi obosiţi; drumul e lung şi ce căldură...

PERDICAN
O, Doamne, nu. Ia uită-te, tată, ce frumoasă e Camille!

BARONUL
Hai, Camille, sărută-ţi vărul.

CAMILLE
Să am iertare, nu-ţi pot îndeplini dorinţa.

BARONUL
Un compliment merită o sărutare. Sărut-o, Perdican.

PERDICAN
De vreme ce verişoara mea se dă îndărăt cînd îi întind mîna, îi spun la rîndul meu: să am iertare. Dragostea poate să fure o sărutare, prietenia însă nu.

CAMILLE
Nici prietenia, nici dragostea nu trebuie să primească decît ceea ce pot

să dea înapoi.

BARONUL
(către Bridaine)
Uite, începutul ăsta n.u prea c semn bun. Ce zici?

PĂRINTELE BRIDAINE
(către baron)
Sfiala prea mare c fără îndoiala un cusur; dar căsătoria înlătură ruşinea.

BARONUL
(către Bridaine)
Sînt supărat, jignit. Nu mi-a plăcut acest răspuns: „Să am iertare"! N-ai văzut că era cît pe ce să-şi facă semnul crucii? Vino-ncoa' să vorbim. Mă simt îndurerat la culme. Această clipă care trebuia să-mi fie atît de plăcută mi-a fost de tot stricată. Sînt jignit, supărat. Drace! E prost din cale-afară.

PĂRINTELE BRIDAINE
Spune-le cîteva vorbe; uite că-şi întorc spatele.

BARONUL
Ei, copii, ce-aveţi de gînd? Ce te tot uiţi, Camille, la tapiseria de colo?

CAMILLE
(privind un tablou)
Uite, ce portret frumos, unchiule! Nu-i cumva o mătuşă a noastră?

BARONUL
Da, fata mea, e străbunica ta — adică nu, e sora unui străbunic al tău, căci preascumpa doamnă n-a contribuit, mi se pare, la înmulţirea familiei decît prin rugăciuni. Pe cinstea mea, a fost o femeie sfîntă.

CAMILLE
Da, da, o sfîntă! E mătuşa Isabela. Ce bine îi şade haina călugărească!

BARONUL
Şi tu, Perdican, ce faci acolo în faţa glastrei de flori?

PERDICAN
Uite ce floare frumoasă, tată. E un heliotrop.

BARONUL
Glumeşti? E mare cît o muscă.

PERDICAN
Floarea asta cit o muscă e totuşi de preţ.

PĂRINTELE BRIDAINE
Mai încape vorbă! Doctorul are dreptate, întrebaţi-l de ce sex e, din ce specie face parte, din ce elemente se compune, de unde-i vin seva şi culoarea şi vă va incinta la culme, înşirîndu-vă, cu de-amănuntul, toate fenomenele care se petrec în această ierbuliţă, din rădăcină pînă-n floare.

PERDICAN
Nu ştiu atît de mult despre această floare, părinte, îmi place cum miroase şi nimic altceva.

SCENA 3
în faţa castelului.
(Intră corul.)

CORUL
Cîteva lucruri de pe-aici mă înveselesc şi-mi aţîţă curiozitatea. Veniţi încoace, prieteni, să stăm sub nuc Doi musafiri grozav de mîncăcioşi se află acum la masă în
castel: părintele Bridaine şi părintele Blazius. N-aţi băgat de seamă? Dacă se întîlnesc doi oameni, cam cu aceleaşi apucături, la fel de graşi,la fel de proşti, cu aceleaşi vicii şi aceleaşi pasiuni, nu se poate să nu se iubească sau să nu se urască. Din pricină că lucrurile opuse se atrag, din pricină, că un bărbat înalt și uscăţiv la faţă leagă prieteşug cu unul scund, şi gras, că blonzii au preferinţă pentru negricioşi şi viceversa, prevăd o lupta ascunsă între preceptor şi preotul-paroh. Amîndoi sînt la fel de neruşinaţi; amîndoi au pîntecele cît un poloboc; nu numai că sînt mari mîncăi, dar îs şi cunoscători de mîncăruri alese; amîndoi se vor certa la masă, nu numai pe cantitate, dar şi pe calitate. Dacă peştele e mic, ce-i de făcut? Oricît te-ai zbate, capul unui crap nu se poate împărţi şi crapul nu poate să aibă două capete. *Item*[2]
, amîndoi sînt flecari; dar la adică pot să vorbească şi amîndoi deodată, fără să se asculte unu] pe altul; părintele Bridaine a şi încercat să-i pună tînărului Perdican mai multe întrebări savante, dar preceptorul şi-a încruntat sprîncenele. Nu-i place ca şi alţii, în afară de dînsul, să pună la încercare ştiinţa elevilor săi. *Item,* sînt deopotrivă de ignoranţi şi unul şi celălalt. *Item,* sînt preoţi amîndoi; unul se făleşte cu parohia lui, celălalt nu-şi mai încape în piele de îngîmfare că-i preceptor. Părintele Blazius e duhovnicul fiului şi părintele Bridaine al tatălui, li şi văd acum

2 De asemenea. (în limba latină, în original.)

cu coatele rezemate de masă, cu obrajii îmbujoraţi, cu ochii holbaţi, scuturîndu-şi plini de ură bărbia grasă cu două guşi. Se măsoară cu privirea din cap pînă-n picioare şi încep lupta prin uşoare încăierări; curînd-curînd, se declară războiul; încrucişează şi schimbă unul cu celălalt bădărănii şi, culme a nenorocirii, între cei doi beţivi se vînzoleşte coana Pluche, care îi împinge îndărăt şi pe unul şi pe celălalt cu coatele ei ascuţite. Dar, iată, acum masa a luat sfîrşit, uşile castelului se deschid. Lumea bună iese; să ne dăm la o parte.
(Ies cu toţii. Intră baronul și coana Pluche.)

BARONUL
Venerabilă Pluche, sînt amărît.

COANA PLUCHE
Cum se poate, luminăţia-voastră?

BARONUL
Da, Pluche, uite, se poate. Mi-am făcut socoteala de uita vreme — am şi scris, am notat in carnetul meu de buzunar; această zi trebuia să fie cea mai plăcută din viaţa ca, da, scumpă Pluche, cea mai plăcută. După cum ştii, nutream gîndul să-l însor pe fiul meu cu nepoată-mea; otul era decis, hotărît, îi Împărtăşisem şi lui Bridaine ceasta intenţie şi acum văd, mi se pare, că aceşti copii îşi orbesc cu răceală; nu şi-au spus nimic.

COANA PLUCHE
Uite-i, vin încoace, luminăţia-voastră. Ei vă cunosc lanurile?

BARONUL
Le-am dat eu a înţelege prin cîteva cuvinte fiecăruia în parte. Cred că ar fi nimerit, acum cînd, uite, s-au apropiat, să ne aşezăm sub umbrarul acela îmbietor şi să-i lăsăm singuri, o clipă.
(Se retrage împreună cu coana Pluche. Intră Camille și Perdican.)

PERDICAN
Ştii, Camille, nu-i de loc frumos că n-ai vrut să mă săruţi.

CAMILLE
Aşa sînt eu de felul meu.

PERDICAN
Vrei să-mi iei braţul să dăm o raită prin sat?

CAMILLE

Nu , sînt obosită.

PERDICAN
Na ţi-ar face plăcere să vezi iar pajiştea? Iţi aminteşti de plimbările noastre cu barca? Hai să mergem pînă jos, la moară; eu să apuc lopeţile şi tu cîrma.

CAMILLE
N-am nici o tragere de inimă.

PERDICAN
îmi sfîşii sufletul. Cum se poate! Nici o amintire, Camille? Nici o bătaie de inimă pentru zilele copilăriei noastre, pentru trecutul atît de scump, atît de dulce, plin de atîtea zburdălnicii încîntătoare? Nu vrei să mergem să vezi cărăruia pe unde ne duceam la fermă?

CAMILLE
Nu, nu în seara asta.

PERDICAN
Nu în seara asta! Dar cînd? Acolo-i toată viaţa noastră.

CAMILLE
Nu mai sînt atît de tînără ca să mă desfăt, jucîndu-mă cu păpuşile, nici de ajuns de bătrînă ca să-mi fie drag trecutul.

PERDICAN
Cum poţi să spui una ca asta?

CAMILLE
îţi spun că amintirile din copilărie nu-mi plac.

PERICAN
Te plictisesc?

CAMILLE
Da, mă plictisesc.

PERDICAN
Biata de tine! Te plîng din toată inima.
(ies, fiecare în altă parte.)

BARONUL
(intrînd iar cu coana Pluche)
Ai văzut cu ochii tăi şi-ai auzit cu urechile tale, scumpă Pluche; mă

aşteptam la cea mai suavă armonie şi mi se pare că asist la un concert in care vioara cîntă: *„Inima-mi . suspină*[11]*,* în timp ce flautul ţipă: *„Trăiască Henric al IV-lea".* Gîndeşte-te, ce îngrozitoare cacofonie ar produce o asemenea împreunare! Ei, uite, aşa ceva se petrece în inima mea.

COANA PLUCHE
Recunosc, nu pot s-o dojenesc pe Camille, căci, după capul meu, plimbarea în doi cu barca e lucrul Dracului,

BARONUL
Vorbeşti serios?

COANA PLUCHE
Luminăţia-voastră, o fată care se respectă nu o porneşte aşa într-o doară, în voia norocului, pe iazuri.

BARONUL
Dar, bagă de seamă, coană Pluche, că vărul ei are s-o ia de nevastă şi în felul ăsta...

COANA PLUCHE
Rînduiala bunei-cuviinţe opreşte să ţină în mînă o cîrmă și e de ruşine ca o fată s-o tulească de pe uscat singură cu un băiețan.

BARONUL
Dar repet... Îţi spun că...

COANA PLUCHE
Asta e părerea mea.

BARONUL
Eşti nebună? într-adevăr, o să mă sileşti să-ţi spun... Şi anumite vorbe nu vreau sa le rostesc... mi-e scîrba de ele... îmi stau însă pe limbă... într-adevăr, dacă nu m-aş stăpîni... Eşti o proastă, Pluche. Nici nu ştiu ce să mai cred despre dumneata.
(Iese.)

SCENA **4**
O piaţă.
(corul, Perdican.)

PERDICAN
Bună ziua, prieteni. Mă mai recunoaşteţi?

CORUL
Luminăţia-voastră, semeni cu un copil pe care odinioară l-am iubit foarte mult.

PERDICAN
Nu-i aşa că voi m-aţi cărat în spinare ca să trec pîrîiaşele de pe pajiştile voastre, că voi m-aţi jucat pe genunchi,că m-aţi luat calare pe şeile cailor voştri vîrtoşi, ca v-ați înghesuit uneori în mijlocul meselor voastre ca să-mi faceţi şi mie un loc la cina de la ferma?

CORUL
Ne-aducera aminte, luminatia-voastră. Erai într-adevăr un ştrengar cum nu se mai află şi cel mai bun băiat din lume.

PERDICAN
Atuncea de ce nu mă sărutaţi, în loc să-mi dați binețe ca unui străin?

CORUL
Dumnezeu să te blagoslovească, copile care ne eşti atît de drag, atît de scump! Fiecare dintre noi ar vrea să te ia în braţe, dar noi sîntem bătrîni, luminăţia-voastră, şi tu eşti un bărbat în toată puterea cuvîntului.

PERDICAN
Da, sînt zece ani de cînd nu v-am văzut şi într-o singură zi se schimbă totul sub soare. Eu m-am înălţat de-o şchioapă spre cer, voi v-aţi plecat cu cîteva palme înspre mormînt. Capul v-a albit, vi s-a mai încetinit mersul, nu-l mai puteţi ridica de la pămînt pe copilul vostru de altădată. Cuvine-se deci să vă fiu eu acum părinte, vouă care mi-aţi fost ca nişte părinţi.

CORUL
Ziua cînd te-ai întors între noi e mai fericită decît ziua cînd te-ai născut. E mai dulce să întîlneşti iar ceea ce iubeşti, decît să săruţi un nou-născut.

PERDICAN
Uite, în sfîrşit, valea mea dragă! Nucii mei, potecile mele prin iarbă, şipotul meu! Uite, zilele mele de odinioară pline încă de viaţă, lumea tainică din visurile copilăriei!
O, Patrie! Patrie, vorbă de neînţeles! Omul nu se naşte oare decît pentru un colţ de pămînt, ca să-şi înjghebe acolo cuibul şi să-şi trăiască viaţa lui de o zi?

CORUL

Ni **s**-a spus că sînteţi tobă de carte, luminăţia-voastră.

PERDICAN
Da, mi-au spus-o şi mie. Ştiinţele sînt un bun de preţ, dragii mei; iar livezile, copacii ăştia ne învaţă cu tot dinadinsul cea mai frumoasă dintre toate ştiinţele — uitarea a ceea ce ştim!

CORUL
Multe s-au schimbat în lipsa dumitale. Atîtea fete s-au măritat şi atîţia băietani au plecat la oaste.

PERDICAN
O să-mi povestiţi voi despre toate. M-aştept la multe noutăţi; dar drept să vă spun, nu vreau încă să le aflu. Ce mic e şipotul ăsta la care femeile înălbesc pînza! Altădată îmi părea mare de tot; luasem cu mine în gînd un ocean şi nişte codri şi găsesc acum o lingură de apă şi cîteva fire de iarbă. Ce fată cîntă la„ fereastra de colo, după copaci?

CORUL
E Rosette, sora de lapte a verişoarei dumitale, Camille.

PERDICAN
(înaintînd)
Coboară repede, Rosette, vino-ncoa'.

ROSETTE
(intrînd)
Da, luminăţia-voastră.

PERDICAN
Mă priveai de la fereastră şi nu veneai aici, răutăcioaso.Dă-mi repede mîna şi obrajii, să-i sărut.

ROSETTE
Da. luminăţia-voastră.

PERDICAN
Te-ai măritat, micuţo? Mi s-a spus că da.

ROSETTE
Nu.

PERDICAN
De ce? Nu-i în sat fată mai frumoasă decît tine. O să te măritǎm, copilă.

CORUL
Luminăţia-voastră, vrea să moară nemăritată.

PERDICAN
E adevărat, Rosette?

ROSETTE
O, nu!

PERDICAN
Soră-ta Camille a venit. V-aţi văzut?

ROSETTE
N-a venit încă pe aici.

PERDICAN
Du-te repede şi îmbracă-te cu rochia cea nouă şi vino să luăm cina la castel.

SCENA V
(intră baronul și părintele Blazius.)

PĂRINTELE BLAZIUS
Luininăţia-voastră, numai o vorbă să vă spun: preotul paroh e un beţiv.

BARONUL
Ptiu ! Nu se poate una ca asta!

PĂRINTELE BLAZIUS
Sînt sigur; a băut Ia masă trei clondire de vin.

BARONUL
Asta e din cale-afară.

PĂRINTELE BLAZIUS
Şi, după ce s-a ridicat de la masă, a luat-o peste straturile de flori.

BARONUL
Peste straturile de flori! Sînt uluit! Să bea la masă trei clondire de vin şi s-o pornească peste straturile de flori! E de neînţeles. Da' de ce n-a mers pe cărare?

PĂRINTELE BLAZIUS

Fiindcă umbla pe două cărări.

BARONUL
(aparte)
Încep să cred că Bridaine avea dreptate, dimineaţă. Blazius ăsta duhneşte a vin îngrozitor.

PĂRINTELE BLAZIUS
Pe lîngă toate a şi mîncat și foarte mult; întindea şi împleticea, vorba.

BARONUL
într-adevăr, am băgat şi eu de seamă.

PĂRINTELE BLAZIUS
A dat drumul şi la cîteva vorbe latineşti; dar erau numai solecisme; luminăţia-voastră, e un stricat.

BARONUL
(aparte)
Ptiu! Blazius ăsta are un miros nesuferit. Află dumneata, părinte, că alte gînduri îmi umblă mie prin cap şi că nu mă interesez niciodată de mîncare şi de băutură. Ce-s eu, majordom?

PĂRINTELE BLAZIUS
Să mă ferească Dumnezeu, nu vreau să vă supăr, domnule baron. Aveţi un vin straşnic.

BARONUL
Am vin bun în pivniţele mele.

PĂRINTELE BRIDAINE
(intrînd)
Luminăţia-voastră, feciorul dumneavoastră e în piaţă; s-au strîns ciotcă împrejurul lui toţi ştrengarii din sat.

BARONUL
Nu se poate!

PĂRINTELE BRIDAINE
L-am văzut cu ochii mei. Aduna pietricele şi se juca făcînd cu ele zburaturi prin apă. Duceţi-vă la fereastră, luminăţia-voastră, să-l vedeţi cu ochii dumneavoastră.

BARONUL
(aparte)

O, ceruri! Blazius are dreptate; Bridaine umblă pe două cărări.

PĂRINTELE BRIDAINE
Priviţi, luminăţia-voastră, uitaţi-vă, e lîngă şipot. A luat de braţ o ţărăncuţă.

BARONUL
O ţărăncuţă! Feciorul meu vine aci să-mi destrăbăleze vasalele! De braţ cu o ţărancă! Şi cu toţi ştrengarii din sat strînşi ciotcă împrejurul lui! îmi ies din fire.

PĂRINTELE BRIDAINE
Asta cere răzbunare.

BARONUL
Totul e pierdut! Pierdut fără scăpare! Sînt buimăcit. Bridaine umblă pe două cărări. Blazius duhneşte a vin de te-apucă scîrba şi feciorul meu scoate din minţi fetele din sat şi se joacă adunînd pietre şi făcînd cu ele zburaturi prin apă.
(Ies.)

A C T U L II

SCENA 1
O grădină.
(părintele Blazius şi Perdican.)

PĂRINTELE BLAZIUS
(intră)
Luminăţia-voastră, tatăl dumitale e mîhnit peste măsură.

PERDICAN
De ce?

PĂRINTELE BLAZIUS
Ştii că îşi pusese în gînd să te unească pe viaţă cu vara dumitale, Camille?

PERDICAN

Ei, da? Nici eu nu doresc altceva.

PĂRINTELE BLAZIUS
Dar baronului i se pare c-a observat că nu vă potriviţi la fire.

PERDICAN
îmi pare rău, dar nu mi-o pot drege pe-a mea.

PĂRINTELE BLAZIUS
Din pricina asta căsătoria eu e cu putinţă?

PERDICAN
Îţi repet că nu doresc altceva decît s-o iau de nevastă pe Camille. Caută-l pe baron și spune-i.

PĂRINTELE BLAZIUS
Luminăţia-voastră, eu mă retrag; vara dumitale vine dintr-acolo.
(Iese. Intră Camille.)

PERDICAN
Te-ai şi sculat, verişoară? îţi spun şi azi ce ţi-am spus şi ieri: eşti nespus de frumoasă.

CAMILLE
Să vorbim serios, Perdican; tatăl dumitale vrea să ne căsătorească; nu ştiu ce gînduri ai, dar cred că bine fac să te înştiinţez că hotărîrea mea e de mult luată în această privinţă.

PERDICAN
Cu atît mai rău pentru mine dacă-ţi displac.

CAMILLE
Nu mai mult decît ceilalţi, dar nu vreau să mă mărit; mîndria dumitale nu are de suferit cîtuşi de puţin.

PERDICAN
Mie mîndria nu-mi spune nimic; nu-i preţuiesc nici bucuriile, nici chinurile.

CAMILLE
Am venit aci să iau în primire averea rămasă de la mama şi mîine mă întorc la mănăstire.

PERDICAN
Eşti sinceră în purtarea ta; hai, dă-mi mîna şi să fim prieteni.

CAMILLE
Nu-mi place să m-atingă nimeni.

PERDICAN
(luîndu-i mîna)
Dă-mi mîna, Camille, te rog. De ce te temi de mine? Nu vrei să ne căsătorim? Bine, nu ne căsătorim; dar asta înseamnă că trebuie să ne urîm? Nu sîntem ca frate şi soră?, Cînd buna ta mamă a poruncit, în testamentul ei, să ne căsătorim, a vrut ca prietenia noastră să fie veşnică, asta-i tot. De ce să ne căsătorim? Uite, mîna mea şi uite, mîna ta ; crezi că ne trebuie preot pentru ca ele să rămînă unite astfel pînă ce ne vom da sufletul? N-avem nevoie decît de Dumnezeu.

CAMILLE
Sînt foarte bucuroasă că refuzul meu ţi-e indiferent.

PERDICAN
Nu mi-e de fel indiferent, Camille. Dragostea ta mi-ar fi dat viaţa, dar prietenia ta va fi o mîngîiere pentru mine. Nu pleca de la castel mîine; ieri ai refuzat să dăm o raită prin grădină, fiindcă vedeai în mine un soţ pe care nu-l doreai. Mai stai cîteva zile şi îngăduie-mi să sper că viaţa noastră din trecut nu-i moartă pentru totdeauna în inima ta.

CAMILLE
Totuşi trebuie să plec.

PERDICAN
De ce?

CAMILLE
E secretul meu.

PERDICAN
Iubeşti cumva pe altcineva?

CAMILLE
Nu; dar vreau să plec.

PERDICAN
Neapărat?

CAMILLE
Da, neapărat.

PERDICAN
Atunci, rămîi cu bine! Aş fi vrut să stau cu tine sub castanii din pădurice şi să vorbim două-trei ceasuri ca doi prieteni buni. Dar dacă asta nu-ţi place, nu mai stăruiesc; rămîi cu bine, draga mea.
(Iese.)

CAMILLE
(către coana Pluche care intră)
Măicuţă Pluche, e gata tot? Plecăm mîine? Tutorele meu şi-a încheiat socotelile?

COANA PLUCHE
Da, scumpă porumbiţă neprihănită. Baronul m-a făcut proastă aseară şi-s încîntată că plec.

CAMILLE
Uite, un răvaş pe care să-l duci, înainte de masă, din partea mea, vărului Perdican.

COANA PLUCHE
Doamne Dumnezeule! E cu putinţă? Ai scris un răvaş unui bărbat?

CAMILLE
Nu-s hărăzită să-i fiu nevastă? Pot deci să scriu logodnicului meu.

COANA PLUCHE
Vărul tău Perdican abia a plecat de aici. Ce vrei să-i scrii? Logodnicului dumitale, o Doamne! Să fie adevărat că l-ai uitat pe Iisus?

CAMILLE
Fă ce-ţi spun şi pregăteşte totul pentru plecare.
(Iese.)

SCENA 2
Sala de mîncare. Se pune masa.
(Intră părintele Bridaine.)

PĂRINTELE BRIDAINE
Sînt sigur, i se va da şi astăzi locul de cinste. Scaunul pe care l-am ocupat atîta timp, la dreapta baronului, va fi lăsat pradă preceptorului. O, nefericitul de mine! Un gogoman, un beţiv fără ruşine să mă azvîrle pe mine la coada mesei! Majordomul are să-i toarne mai întîi lui în pahar, blidele cu mîncăruri, pînă să ajungă la mine, vor fi pe jumătate reci, iar bucăţile cele mai bune vor fi şi înghiţite; n-o să rămînă în jurul

potîrnichilor nici varză, nici morcovi. O tu, sfîntă biserică romană! Că i s-a dat acest loc de cinste ieri, treacă-meargă; sosise de curînd ; prima dată, după mai mulţi ani, se aşeza iar la această masă. Dumnezeule! Cu ce nesaţ mînca! Nu, n-o să-mi mai rămînă decît oasele şi picioarele de pui. Nu pot să îngădui asemenea ruşine şi ocară. Rămîi cu bine, venerabile fotoliu în care m-am răsturnat de atîtea ori ghiftuit de bucate gustoase! Rămîneţi cu bine, sticle înfundate, arome fără seamăn de vînat gătit la focul cel mai potrivit!
Rămîi cu bine, ospăţ strălucit, nobilă sufragerie, nu voi mai rosti rugăciunea, de la începutul mesei! Mă întorc în parohia mea; n-o să mă mai vedeţi printre comeseni; cum nu-i plăcea lui Cezar să fie al doilea la Roma, nici mie nu-mi place să fiu codaş în oraş; mai bine în sat fruntaş.

SCENA 3
O cîmpie în faţa unei căsuţe.
(Intră. Rosette şi Perdican.)

PERDICAN
Tot nu-i maică-ta acasă, hai să facem o plimbare.

ROSETTE
Crezi că-mi priesc sărutările pe care mi le dai?

PERDICAN
Ţi se pare că-i ceva rău? Aş putea să te sărut şi de faţă cu maică-ta. Nu eşti tu sora de lapte a lui Camille? Nu-s fratele tău de lapte cum sînt şi-al ei?

ROSETTE
Vorba-i vorbă şi sărutarea-i sărutare. Nu-s de fel deşteaptă, bag de seamă asta de îndată ce vreau să spun cîte ceva. Doamnele nobile înţeleg tot, după cum li se sărută mîna dreaptă ori mîna stîngă; părinţii le sărută pe frunte, fraţii pe obraz, iubiţii pe buze; pe mine toată lumea mă sărută pe amîndoi obrajii şi asta mă mîhneşte.

PERDICAN
Ce nostimă eşti, draga mea.

ROSETTE
Nu te supăra. Ce trist pari în dimineaţa asta! Cu-nsurătoarea va să zică ai isprăvit-o?

PERDICAN
Ţăranii din satul tău îşi aduc aminte că m-au iubit; cîinii din ogradă şi

copacii din pădure îşi aduc aminte şi ei: dar Camille nu-şi aminteşte. Dar tu Rosette, cînd te măriţi?

ROSETTE
Să nu mai vorbim despre asta, vrei? Să vorbim despre reoie, despre florile de aici, despre caii dumitale şi despre bonetele mele.

PERDICAN
Despre tot ce-ţi place, despre tot ce poate să treacă pe buzele tale fără să le fure surîsul îngeresc la care ţin mai mult decît la viaţa mea.
(O sărută.)

ROSETTE
Ţii mult la surîsul meu, dar nu-mi cruţi de fel buzele, după cît mi se pare. Ia te uită, mi-a căzut pe mînă un strop de ploaie şi totuşi, cerul e senin.

PERDICAN
Iartă-mă.

ROSETTE
Ce ţi-am făcut eu de plîngi?

SCENA 4
La castel.
(Intră Blazius şi baronul.)

PĂRINTELE BLAZIUS
Luminăţia-voastră, am să vă spun un lucru ciudat. Adineauri, eram din întîmplare în cămară, vreau să zic în coridor;ce era să caut în cămară? Eram deci în coridor. Găsisem pe neaşteptate o sticlă de băutură, vreau să zic o carafă de apă; cum era să găsesc o sticlă de bautură în coridor? Eram tocmai gata să trag o duşcă de vin, vreau să zic, un pahar de apă, ca să-mi mai treacă de urît şi mă uitam pe fereastră, printre două glastre de flori care-mi păreau foarte noi, deşi erau copiate după modele etrusce.

BARONUL
Ce nesuferit grai ţi-ai însuşit, Blazius; nu înţeleg ce vrei să spui.

PĂRINTELE BLAZIUS
Ascultaţi-mă, luminăţia-voastră, acordaţi-mi o clipă de atenţie. Mă uitam prin urmare pe fereastră. Nu vă pierdeţi răbdarea, pentru numele lui Dumnezeu! E în joc onoarea familiei.

BARONUL
A familiei! într-adevăr e de neînţeles. Onoarea familiei, Blazius! Ştii că sîntem treizeci şi şapte de bărbaţi şi aproape tot pe atîtea femei, care în Paris, care în provincie?

PĂRINTELE BLAZIUS
Îngăduiţi-mi să spun mai departe. In timp ce trăgeam o duşcă de vin,.vreau să zic un pahar de apă, pentru ca să-mi zoresc digestia zăbavnică, închipuiţi-vă că am văzut-o tre-cînd pe sub fereastră, cu sufletul la gură, pe coana Pluche.

BARONUL
De ce cu sufletul la gură, Blazius? E ceva neobişnuit.

PĂRINTELE BLAZIUS
Şi, lingă ea, roşie de mînie, nepoata dumneavoastră, Camille.

BARONUL
Cine era roşie de mînie, nepoată-mea sau coana Pluche?

PĂRINTELE BLAZIUS
Nepoata dumneavoastră luminăția-voastră

BAROCUL
Nepoată-mea, roşie de mînie? E nemaipomenit! Şi de unde știi dumneata că era de mînie? Putea să fi fost roşie din o mie de pricini; alergase fără îndoială după niscaiva fluturi prin grădină.

PĂRINTELE BLAZIUS
Nu pot să fac nici o afirmaţie în această privinţă; e posibil; dar striga tare: „Du-te! Caută-1! Fă ce-ţi spun ! Eşti o proastă ! Aşa vreau ! Şi o tot lovea eu evantaiul peste cot pe coana Pluche, care sărea în iarbă la fiecare strigăt.

BARONUL
Sărea în iarbă! Şi ce răspundea guvernanta la nebuniile nepoată-mi? Căci purtarea ei merită să fie numită astfel.

PĂRINTELE BLAZIUS
Guvernanta răspundea: „Nu mă duc! Nu-i de găsit. Face curte fetelor din sat, ălora care pasc gîştele. Sînt prea bătrînă să-ncep acum să duc răvaşe de dragoste; slavă domnului, am trăit pînă astăzi fără să-mi mînjesc mîinile"; — şi orbind mototolea în palme o hîrtiuţă îndoită în patru.

BARONUL
Nu mai înţeleg nimic; gîndurile mi se învălmăşesc cu totul. Din ce pricină mototolea coana Pluche hîrtia aceea îndoită în patru şi sărea prin iarbă? Nu pot să cred asemenea grozăvii.

PĂRINTELE BLAZIUS
Nu vă dumeriţi, luminăţia-voastră, ce înseamnă asta?

BARONUL
Nu, într-adevăr, nu mă dumeresc de fel, prietene. îmi pare o purtare destrăbălată, e adevărat, dar fără noimă şi fără explicaţie.

PĂRINTELE BLAZIUS
Asta înseamnă ca nepoata dumneavoastră duce în taină o corespondenţă cu cineva.

BARONUL
Ce spui? îţi dai seama despre cine vorbeşti? Cîntăreşte-ţi vorbele, domnule părinte.

PĂRINTELE BLAZIUS
Chiar dacă le-aş cîntări în cumpăna dreptăţii cereşti în care mi se va cîntări sufletul la judecata cea din urmă si tot n-aş găsi printre ele vreo vorbă care să miroasă a minciună. Nepoata dumneavoastră dace în taină o corespondenţă cu cineva.

BARONUL
Dar dă-ţi seama, prietene, că e peste putinţă.

PĂRINTELE BLAZIUS
De ce i-a dat guvernantei o scrisoare? De ce a strigat: „Caută-l!" pe cînd cealaltă se împotrivea şi strîmba din nas?

BARONUL
Şi către cine era răvaşul?

PĂRINTELE BLAZIUS
Uite, aci e aci; aci e *hic-ul,* buba, luminăţia-voastră, *hic jacet lepus*[3] . Către cine era răvaşul? Către un bărbat care face curte unei fete care paşte gîştele. Şi un bărbat care umblă, în văzul lumii, după una care paşte gîştele poate fi socotit cu tot dinadinsul că s-a născut şi el ca să pască gîştele. Dar e cu neputinţă ca nepoata dumneavoastră, cu

3 Aici zace iepurele. (în limba latină, în original.)

creşterea pe care a primit-o, să se fi îndrăgostit de un asemenea bărbat. Atîta am de spus şi, să nu vă fie cu bănat, nu înţeleg însă nici eu mai mult decît dumneavoastră.

BARONUL
O, ceruri! Nepoată-mea mi-a spus limpede, chiar azi-dimineaţă, că nu vrea să se mărite eu vărul ei. Perdican. O fi îndrăgostită de unul care paşte gîştele? Să intrăm în cancelarie; am trecut de ieri prin zguduiri atît de puternice și nu pot să-mi adun gîndurile.
(Ies.)

SCENA 5
Un şipot într-o pădure.
(Intră Perdican, citind o scrisoare.)

PERDICAN
„Să fii la amiază la şipoţel." Ce înseamnă asta? Atîta răceală, un refuz răspicat, aşa de crud, o trufie atît de nesimțitoare şi pe deasupra o întîlnire? Dacă are de gînd să-mi vorbească despre afaceri, de ce să fi ales un asemenea loc? Să fie la mijloc o cochetărie? Dimineaţă, plimbîndu-mă cu Rosette, am auzit un foşnet prin tufiş şi mi s-a părut că era un pas de căprioară. Să fie la mijloc vreo uneltire?
(Intră Camille.)

CAMILLE
Bună ziua, vere; mi s-a părut, pe drept sau pe nedrept, că ai plecat întristat dimineaţă. Mi-ai luat mina, fără să-ţi dau voie, acum ţi-o cer eu pe-a dumitale. N-am vrut să-ţi dau o sărutare, uite-o.
(îl sărută.)
Apoi, mi-ai spus că ai fi tare bucuros să stăm de vorbă ca doi buni prieteni. Stai colea şi să vorbim.
(Ea se aşază jos.)

PERDICAN
Am visat cumva un vis, sau visez acum?

CAMIILE
Ţi s-a părut ciudat că primeşti o scrisorică de la mine, nu-i aşa? Sînt fire schimbătoare; dar mi-ai spus dimineaţă vorbă cu mult temei: „Fiindcă ne despărţim, să ne despărțim buni prieteni''. Nu ştii de ce anume plec — uite, să-ți spun: sînt gata să mă călugăresc.

PERDICAN
E cu putinţă? Pe tine, Camille, pe tine, te văd în apa şi poţelului stînd

pe mărgărite ca-n zilele de altădată?

CAMILLE
Da, Perdican, eu sînt. Retrăiesc clipe din viaţa mea trecută. Ţi-am părut aspră şi mîndră, e simplu, m-am lepădat de lume. Dar, înainte de-a o părăsi, aş fi tare bucuroasă să ştiu şi părerea dumitale. Găseşti că e cu cale să mă fac călugăriţă?

PERDICAN
Nu mă-ntreba pe mine, pentru că eu n-am să mă fac niciodată călugăr.

CAMILLE
De aproape zece ani de cînd trăim departe unul de altul, ai început să capeţi experienţa vieţii. Aşa cum te cunosc eu, cu o inimă şi cu o minte ca ale dumitale, trebuie să fi învăţat multe în scurtă vreme. Spune-mi, ai avut amante?

PERDICAN
De ce vrei să ştii?

CAMILLE
Răspunde-mi, te rog, fără sfială şi fără îngîmfare.

PERDICAN
Am avut.

CAMILLE
Le-ai Iubit?

PERDICAN
Din boală inima.

CAMILLE
Unde-s acum? Ştii?

PERDICAN
Uite, într-adevar, Întrebări ciudate. Ce pot să-ţi spun? Nu-s nici bărbatul, nici fratele lor; au plecat care unde-au găsit de cuviinţă.

CAMILLE
Dar una trebuie negreşit să-ţi fi fost mai dragă decît toate celelalte. Cît timp ai iubit-o pe aceea pe care ai iubit-o mai mult?

PBRDICAN
Eşti o fată de tot hazul. Vrei să-mi fii duhovnic?

CAMILLE
Iţi cer o favoare: să-mi răspunzi sincer. Nu eşti de fel un destrăbălat şi cred că ai o inimă cinstită. Trebuie să fi insuflat dragoste multora — căci o meriţi şi nu te vei fi lăsat pradă unui capriciu. Răspunde-mi, te rog.

PERDICAN
Pe cinstea mea, nu-mi amintesc.

CAMILLE
Cunoşti vreun bărbat care să fi iubit numai pe o singură femeie?

PERDICAN
Cu siguranţă că sînt.

CAMILLE
Vreunul dintre prietenii dumitale, poate? Spune-mi, cum îl cheamă?

PERDICAN
Nu-mi vine in minte nici un nume, dar cred că unii bărbaţi nu pot să iubească numai o singuîă dată.

CAMILLE
De cîte ori poate să iubească un bărbat cinstii?

PERDICAN
Vrei să încep să-ţi recit o omelie, sau vrei să-mi reciţi tu din catehism?

CAMILLE
Aş vrea să aflu, să ştiu: greşesc sau fac bine ducîndu-mă la călugărie? Dacă te-aş fi luat de bărbat nu trebuia să răspunzi cu sinceritate tuturor întrebărilor mele şi să-mi destăinuieşti tot ce ai pe inimă? Te preţuiesc mult şi te socotesc, datorită creşterii primite şi firii, superior multor bărbaţi, îmi pare rău că nu-ţi mai aminteşti de ceea ce te întreb: poate cunoscîndu-te mai bine aş deveni mai îndrăzneaţă.

PERDICAN
Unde vrei s-ajungi? Vorbeşte, îţi voi răspunde.

CAMILLE
Răspunde, prin urmare, la prima mea întrebare. E înţelept să rămîn la mănăstire?

PERDICAN

Nu.

CAMILLE
Aş face, aşadar, mai bine să te iau de bărbat?

PERDICAN
Da.

CAMILLE
Dacă preotul în a cărui parohie te afli ar sufla asupra unui pahar de apă şi ţi-ar spune că e un pahar de vin, l-ai bea drept vin?

PERDICAN
Nu.

CAMILLE
Dacă preotul în a cărui parohie te afli ţi-ar sufla în faţă şi mi-ar spune că ai să mă iubeşti o întreagă viaţă, ar fi înţelept să-l cred?

PERDICAN
Da şi nu.

CAMILLE
Ce m-ai sfătui să fac în ziua cînd aş vedea că nu mă mai iubeşti?

PERDICAN
Să-ţi iei un amant.

CAMILLE
Ce voi face apoi în ziua cînd amantul nu mă va mai iubi?

PERDICAN
Îţi vei lua altul.

CAMILLE
Şi cît timp ar ţine asta?

PERDICAN
Pînă firul îţi va încărunţi şi atuncea şi-al meu va înălbi.

CAMILLE
Ştii dumneata ce-s mănăstirile, Perdican? Ai stat vreodată o zi întreagă pe o bancă la o mănăstire de maici?

PERDICAN

Da, am stat.

CAMILLE
Sînt prietenă la mănăstire cu o soră care n-are decît treizeci de ani şi care a avut un venit de cinci sute de mii de franci la vîrsta de cincisprezece ani. E cea mai frumoasă şi cea mai nobilă, dintre făpturile care au călcat pe pămînt. A fost soţia unui înalt dregător, a avut de bărbat pe unul dintre cei mai distinşi oameni din Franţa. Cultivase toate însuşirile care înnobilează fiinţa omenească şi, ca un copăcel cu sevă aleasă, toţi mugurii ei dăduseră ramuri. Niciodată dragostea şi fericirea nu-şi v©r pune coroana lor înflorită pe o frunte mai aleasă. Bărbatul ei a înşelat-o; ea s-a îndrăgostit de altul şi se topeşte de deznădejde.

PERDICAN
Se poate.

CAMILLE
Locuim în aceeaşi chilie şi mi-a vorbit nopţi întregi despre nenorocirile ei, încît au ajuns aproape să fie şi ale mele; e straniu, nu-i aşa? Nici nu ştiu cum s-a întîmplat asta. Cînd îmi vorbea de măritişul ei, cînd îmi zugrăveala început beţia primelor zile, apoi tihna celorlalte şi cum, în sfîrşit, totul dispăruse; cum şedea seara la gura sobei şi dînsul la fereastră, fără să-şi spună vreo vorbă; cum lîncezise dragostea lor şi cum toate strădaniile de a se apropia din nou nu duceau decît la certuri; cum un chip străin şi-a găsit loc încet-încet între ei, strecurîndu-se în suferinţele lor; mi se părea că mă
vedeam pe mine trecînd prin toate acestea, în timp ce vorbea, Cînd îmi spunea: „acolo, am fost fericita", îmi sălta, inima de bucurie; şi cînd adăuga.: „acolo, am plîns", îmi curgeau lacrimi. Dar închipuie-ţi ceva şi mai ciudat; îmi creasem în cele din urmă o viaţă imaginară; asta a ţinut patru ani; e de prisos să-ţi spun prin cîte frămîntări, după cîte reflecţii asupra mea însămi am ajuns aici. Ţineam să-ți povestesc, drept o curiozitate, că în toate istorisirile Luizei, în toate plăsmuirile visurilor mele apărea cineva care semăna cu dumneata.

PERDICAN
Semăna cu mine?

CAMILLE
Da şi era firesc; nu cunoscusem alt bărbat. Într-adevăr, am iubit, Perdican.

PERDICAN
Citi ani ai, Camille?

CAMILLE
Optsprezece ani.

PERDICAN
Vorbeşte, vorbeşte mai departe, te ascult.

CAMILLE
în mănăstirea noastră sînt două sute de femei; unele dintre ele nu vor cunoaşte niciodată viaţa; iar toate celelalte aşteaptă să moară. Cîteva dintre ele au ieşit din mănăstire, cum am ieşit şi eu acum, fecioare, pline de nădejdi. Dar s-au întors după puţin timp, bătrîne şi deznădăjduite. în fiecare z i moartea seceră prin dormitoarele noastre şi în fiecare zi v i n altele să ia locul celor moarte pe saltelele umplute cu păr de cal. Străinii care ne vizitează admiră tihna şi ordinea dinlăuntru; se uită cu atenţie la albeaţa vălurilor noastre;dar se întreabă de ce le tragem în jos peste ochi. Ce crezi despre aceste femei, Perdican? E rău, sau e bine ceea ce fac?

PERDICAN
Nu ştiu nimic.

CAMILLE
Unele mă sfătuiesc să rămîn fecioară. îmi pare bine c ă pot să te întreb ce zici despre asta. Socoti că aceste femei ar fi făcut mai bine dacă-şi luau un amant şi dacă mă sfătuiau să le urmez exemplul?

PERDICAN !
Nu ştiu.

CAMILLE
Mi-ai făgăduit că o să-mi răspunzi.

PERDICAN
Sînt dezlegat de orice făgăduială, fireşte; nu-mi vine să cred că tu vorbeşti aşa.

CAMILLE
Poate că în gîndurile mele e ceva foarte caraghios; poate că m-au pus să învăţ pe de rost o lecţie şi nu-s decît un papagal deprins să îngaime vorbe fără nici o noimă. E în coridor un mic tablou care înfăţişează un călugăr aplecat deasupra unei cărţi de rugăciuni; printre zăbrelele care întunecă chilia lui pătrunde o slabă rază de soare şi se vede o locantă italienească în faţa căreia joacă un cioban. Dintre aceşti doi, pe care îl stimezi mai mult?

PERDICAN
Nici pe unul, nici pe celălalt şi totuşi pe amîndoi. Sînt oameni ca toţi oamenii; unul citeşte, celălalt joacă; nu văd la dînşii altceva. Ai dreptate să te faci călugăriţă.

CAMILLE
Adineauri îmi spuneai că nu am.

PERDICAN
Aşa am spus? Se poate.

CAMILLE
Aşadar, dumneata mă sfătuieşti să mă călugăresc?

PERDICAN
Aşadar, tu nu ai o credinţă a ta?

CAMILLE

Ridică-ţi capul, Perdican. O fi pe lume vreun om care să nu creadă în ceva?

PERDICAN
(ridicîndu-se)
Uită-te, unul ca mine; nu cred în viaţa fără de moarte, : oră scumpă; maicile ţi-au dat experienţa lor, dar, crede-mă, nu este a ta; n-ai să mori fără să iubeşti.

CAMILLE
Mi-e dor să iubesc, dar nu vreau să sufăr; mi-e dor să iubesc c-o dragoste veşnică şi să fac jurăminte de acele care nu se calcă. Uite iubitul meu.
(Îşi arată crucifixul.)

PERDICAN
Iubitul acesta nu-i exclude pe ceilalţi.

CAMILLE
Cel puţin, în ce mă priveşte, îi va exclude. Nu surîde, Perdican. De zece ani nu te-am văzut şi mîine plec. Peste alţi zece dacă ne vom revedea, vom vorbi iarăşi. N-aş vrea să-ţi rămîn în amintire ca o statuie rece — căci lipsa de simţire duce la starea în care mă aflu eu acum. Ascultă-mă: întoarce-te la viaţă și atîta timp cît vei fi fericit, atîta timp cît vei iubi cum se poate iubi pe pămînt, uit-o pe Camille; dar dacă ți s-o întîmpla vreodată să fii uitat, sau să uiţi dumneata însuţi, dacă îngerul nădejdii

te va părăsi, cînd vei fi singur, cu golul în suflet,gîndeşte-te la mine, care mă voi ruga pentru dumneata.

PERDICAN
Eşti o fire mîndră: păzeşte-te.

CAMILLE
De ce?

PERDICAN
Fiindcă ai optsprezece ani şi nu crezi în dragoste!

CAMILLE
Şi crezi într-însa dumneata, dumneata, care vorbeşti astfel? Uite, stai lingă mine, încovoind genunchii roşi pe covoarelor acelor amante ale căror nume le-ai şi uitat. Ai plîns cu lacrimi de bucurie şi cu lacrimi de deznădejde; dar ştiai că apa izvoarelor e mai statornică decît lacrimile dumitale şi că va curge într-una ca să-ţi poţi spăla într-însa pleoapele umflate. îţi împlineşti rolul dumitale de bărbat şi zîmbeşti cînd ţi se vorbeşte despre femei deznădăjduite; nu crezi că se poate muri de dragul cuiva, dumneata, care eşti plin de viaţă şi care ai iubit. Ce e oare viaţa lumească? Eu cred că dispreţuieşti sincer femeile care te iau aşa cum eşti şi dau răvaş de drum ultimului lor amant ca să te atragă în braţe, purtînd încă pe buzele lor sărutarea aceluia. Te întrebam adineauri dacă ai iubit; mi-ai răspuns ca un călător pe care l-ai întreba dacă a fost în Italia sau în Germania şi ar răspunde: „Da, am fost"; dar care apoi s-ar gîndi să se ducă în Elveţia sau în oricare altă ţară. Oare dragostea dumitale e o monedă care poate trece din mînă în mînă pînă la moarte? Nu, nu e o monedă ; fiindcă şi cel mai neînsemnat bănuț de aur valorează mai mult decît dumneata şi, prin cîte mîini ar trece, îşi păstrează efigia.

PERDICAN
Cît de frumoasă eşti, Camille, cînd ochii ți se învăpăiază!

CAMILLE
Da, sînt frumoasă, ştiu. Dar cei care-mi înşiră tot felul vorbe măgulitoare nu-mi spun nimic; maica nepăsătoare îmi va tunde paiul văpăii poate săvîrşind această mutilare; dar firele lui nu se vor preface în inele şi în lănţişoare e sa cutreiere budoarele; nu va lipsi nici un fir de păr din ul meu atunci cînd va trece foarfecă printr-însul; vreau ai o singură tăietură de foarfecă şi, cînd preotul, dîndu-mi binecuvântarea, îmi va pune în deget inelul de aur al ului meu ceresc, şuviţa de păr pe care i-o voi dărui îi putea sluji drept mantie.

PERDICAN
Eşti mînioasă, într-adevăr.

CAMILLE
Rău am făcut că am vorbit: tot sufletul îmi stă pe buze. Perdican, nu glumi, toate astea-s de-o tristeţe groaznică.

PERDICAN
Biată copilă, spune tot ce vrei, dar ţin să-ţi răspund numai cîteva cuvinte. Pomeneşti de-o călugăriţă care mi se pare c-a avut asupra-ţi o înrîurire nefastă; spui că a fost înșelată, că a, înşelat şi dînsa şi că e deznădăjduită. Dacă soţul sau amantul ei s-ar întoarce să-i întindă mîna printre zăbrelele vorbitorului, eşti sigură că nu i-ar întinde-o şi ea pe-a ei?

CAMILLE
Ce-ai spus? N-am înţeles.

PERDICAN
Eşti sigură că dacă soţul sau amantul s-ar întoarce si i-ar spune să mai sufere, ea ar răspunde nu?

CAMILLE
Aşa cred.

PERDICAN
Două sute de femei sînt în mănăstirea ta şi cele mai multe au în străfundul sufletului răni adînci pe care ţi le-au adus la cunoştinţă şi ale căror picături de sînge au schimbat la faţă gîndirea-ţi feciorelnică. Ele au trăit, nu-i aşa? Şi ţi-au descris cu groază drumul vieţii lor; ţi-ai făcut semnul crucii în faţa cicatricelor lor, ca în faţa rănilor lui Isus; ţi-au dat un loc în procesiunea lor lugubră şi tu te înghesui lîngă aceste trupuri descărnate, cuprinsă de-o mistică teamă cînd vezi trecînd un bărbat. Eşti sigură că dacă bărbatul care trece ar fi acela care le-a înşelat, acel după care ele plîng şi suferă, acel pe care îl blestemă cînd se roagă lui Dumnezeu, eşti sigură că văzîndu-l nu şi-ar sfărîma lanţurile ca să alerge înspre nenorocirea lor trecută, ca să-şi apese pieptul însîngerat pe pumnalul care le-a rănit? O, draga mea, ştii tu ce visuri au aceste femei care-ţi spun să nu visezi? Ştii tu ce nume murmură ele cînd freamătul suspinelor lor cutremură pîinea împărtăşaniei? Ele care se aşază lîngă tine, clătinînd din cap, ca să-ţi împuieze urechile cu bătrîneţele lor veştede, ele care sună prin ruinele tinereţii tale clopotul de alarmă al deznădejdii lor şi care împrăştie prin sîngele tău tînăr răceala mormîntului lor, ştii tu ce au în suflet?

CAMILLE
Mă sperii; te apucă mînia şi pe dumneata.

PERDICAN
Ştii tu ce-s călugăriţele, copilă nefericită? Ele, care-ţi, înfăţişează dragostea bărbatului ca pe o minciună, îşi dau ele seama că există ceva şi mai rău — şi anume, minciuna dragostei divine? îşi dau ele seama că săvîrşesc o crimă cînd șoptesc unei fecioare asemenea vorbe muierești*?* Ah, cît de bine te-au învăţat lecţia! Am prevăzut toate de cum te-ai oprit în faţa portretului bătrînei noastre mătuşi! Voiai să pleci fără să-mi strîngi mîna; nu ţineai să revezi pădurea asta, nici bietul şipoţel care se uită la noi înlăcrimat; te lepădai cu ocări de zilele copilăriei şi masca de ghips pe care maicile ţi-au pus-o pe chip refuză o sărutare fratelui de lapte; dar inima tot a bătut; şi-a uitat lecţia învăţată, ea care nu ştie să citească şi te-ai întors să te aşezi pe iarbă, colea unde sîntem. Ei, da, Camille, femeile acelea bine au vorbit; ele te-au îndrumat pe calea cea bună; s-ar putea sa plătesc asta cu fericirea vieţii mele, dar spune-le din partea mea că nu vor intra în împărăţia cerurilor.

CAMILLE
Nici eu, nu-i aşa?

PERDICAN
Rămîi cu bine, Camille, întoarce-te la mănăstirea ta şi cînd ţi-or mai istorisi poveşti d-astea groaznice care te-au otrăvit, răspunde-le ce-ţi spun eu: toţi bărbaţii sînt mincinoşi, nestatornici, prefăcuţi, flecari, ipocriţi, mîndri sau laşi, demni de dispreţuit şi robiţi simţurilor; toate femeile sînt perfide, viclene, vanitoase, curioase şi destrăbălate; lumea nu e decît o cloacă fără fund, în care pocitaniile cele mai slute se tîrăsc şi se răsucesc pe munţi de murdărie; dar este pe lume ceva sfînt şi sublim: e unirea acestor două fiinţe atît de imperfecte şi atît de îngrozitoare. Eşti adesea înşelat în dragoste, adesea rănit şi adesea nenorocit; dar iubeşti — şi cînd ajungi pe marginea mormîntului te întorci, priveşti înapoi şi zici: am suferit adesea, m-am înşelat uneori, dar am iubit. Eu am trăit viaţa şi nu o fiinţă nenaturală, plăsmuită de trufia şi de plictiseala mea.
(Iese.)

A C T U L III

SCENA 1
în faţa castelului.

(Intră baronul și părintele Blazius.)

BARONUL
Părinte Blazius, după ce că eşti un beţivan, te mai şi porţi ca o secătură. Slugile mele te-au văzut intrînd pe furiş în cămară şi după ce te-au prins că mi-ai furat sticle de vin, în chipul cel mai păcătos, socoti că te justifici învinuindu-mi nepoata că duce în taină o corespondenţă cu cineva.

PĂRINTELE BLAZIUS
Dar luminăţia-voastră, binevoiţi a vă aduce aminte...

BARONUL
Pleacă, domnule părinte, şi să nu te mai văd niciodată înaintea ochilor; rău şi fără cale este să săvîrşeşti aşa ceva şi înalta mea poziţie mă obligă să nu te iert toată viaţa.
(Iese; părintele Blazius îl urmează. Intră Perdican.)

PERDICAN
Tare aş vrea să ştiu dacă-s îndrăgostit. Pe de o parte, are un fel de a mă descoase atît de puţin cavaleresc pentru o

Iată de optsprezece ani; pe de alta, ideile pe care maicile i le-au băgat în cap cu greu vor fi îndreptate. Şi peste toate, trebuie să şi plece astăzi. Drace! O iubesc, e sigur. La urma urmei,cine ştie? Poate că repeta o lecţie şi de altminteri e limpede că nu-i pasă de mine. Pe de altă parte, degeaba e frumoasă, asta n-o împiedică să n-aibă apucături cu mult prea dîrze şi un ton mult prea aspru. N-am decît să nu mă mai gîndesc la ea ; e limpede că n-o iubesc. E adevărat că-i frumoasă ; dar de ce nu-mi mai iese din cap convorbirea de ieri? După cum văd eu, mi-am trecut noaptea tot gîndindu-mă în zadar. Unde mă duceam? A, în sat.
(Iese.)

SCENA 2
Un drum.
(Intră părintele Bridaine.)

PĂRINTELE BRIDAINE
Ce-or fi făcînd acum? Vai, uite, e-amiază! Sînt la masă. Ce mănîncă? Dar ce nu mănîncă? Am văzut-o pe bucătăreasă trecînd prin sat cu un cogeamite curcan la subsuoară. Ajutorul ducea trufele şi un coş de struguri.
(Intră Blazius.)

PĂRINTELE BLAZIUS
O, neaşteptată cădere în dizgraţie! Iată-mă gonit din castel, prin urmare şi din sufragerie. Nu voi mai bea vin din cămară.

PĂRINTELE BRIDAINE
N-o să mai văd cum aburesc bucatele; n-o să-mi mai încălzesc la focul nobilului cămin pîntecele prea-îndestulat.

PĂRINTELE BLAZIUS
De ce o blestemată curiozitate mi-a dat ghes să ascult dialogul dintre coana Plache şi nepoată? Cine m-a pus să-i dau de. veste baronului despre tot ce am văzut?

PĂRINTELE BRIDAINE
De ce o deşartă mîndrie m-a îndepărtat de la acea preacinstită masă unde €ia.m aşa de bine primit? Ce-mi păsa că eram în dreapta sau în stingă?

PĂRINTELE BLAZIUS
Vai! Eram cherchelit, trebuie s-o recunosc, cînd am săvîrşit acea nebunie.

PĂRINTELE BRIDAINE
Vai! Mi se urcase vinul la cap cind am săvîrşit acea faptă nesocotită.

PĂRINTELE BLAZIUS
Mi se pare că-i preotul.

PĂRINTELE BRIDAINE
E preceptorul în persoană.

PĂRINTELE BLAZIUS
Of, of, domnule părinte, ce cauţi pe aici?

PĂRINTELE BRIDAINE
Pe mine mă-ntrebi? Mă duc la cină. Nu mergi şi dumneata?

PĂRINTELE BLAZIUS
Astăzi nu. Vai, părinte Bridaine, pune o vorbă bună pentru mine; baronul m-a gonit. Am învinuit-o pe nedrept pe domnişoara Camille că duce în taină o corespondenţă cu cineva, şi, totuşi Dumnezeu mi-e martor, am văzut-o, sau mi s-a părut ca am văzut-o pe coana Pluche sărind în iarbă.Sînt pierdut, domnule părinte.

PĂRINTELE BRIDAINE

Ce-mi aud urechile?

PĂRINTELE BLAZIUS
Vai! Vai! Acesta-i adevărul. Sint căzut în dizgraţie cu totul, fiindcă am furat o sticlă de vin.

PĂRINTELE BRIDAINE
Ce tot înşiri, *messer,* de sticle furate, de coana Pluche sărind în iarbă şi de o corespondenţă?

PĂRINTELE BLAZIUS
Te rog fierbinte să-mi pledezi cauza. Sint cinstit, părinte Bridaine. O, vrednice părinte Bridaine, sînt sluga dumitale!

PĂRINTELE BLAZIUS
(aparte)
O, soartă! Să fie un vis? Mă voi aşeza, va să zică, în braţele tale, o, scaune preafericit!

PĂRINTELE BLAZIUS
Ţi-aş fi recunoscător să-mi asculţi păţania şi să binevoieşti să-mi iei apărarea, cinstite domn, dragă părinte.

PĂRINTELE BLAZIUS
Asta mi-e cu neputinţă, domnule; a bătut ceasul douăsprezece, şi mă duc să mănînc. Că baronul se plînge de dumneata, te priveşte. Nu iau apărarea unui beţiv. *(Aparte.)* Să ne avîntăm repede spre poartă; tu, pîntece al meu, umflă-te.
(Iese fugind.)

PĂRINTELE BLAZIUS
Păcătoasa Pluche, ai să mi-o plăteşti tu pentru toţi; da, tu eşti pricina ruinei mele, femeie neruşinată, josnică mijlocitoare, ţie îţi datorasc aceasta dizgraţie. O, sfîntă Universitate din Paris! Să mă facă pe mine beţivan! Sînt pierdut dacă nu prind o scrisoare şi dacă nu-i dovedesc baronului că nepoata sa poartă corespondenţă cu cineva. Am văzut-o dimineaţă scriind la biroul ei. Răbdare! Uite o noutate.
(Trece coana Pluche cu o scrisoare în mînă.)
Pluche, adu-ncoa' scrisoarea.

COANA PLUCHE
Ce **te**-a apucat? E scrisoarea stăpînei mele şi mă duc s-o pun la poştă, în sat.

PĂRINTELE BLAZIUS

Adu-ncoa', că de nu, te omor.

COANA PLUCHE
Pe mine, să mă omori! Să mă omori! Maică Precistă, Hristoase, fecioară şi martiră!

PĂRINTELE BLAZIUS
Da, te omor, Piuche; adu hîrtia-ncoa'.
(Se bat. Intră Perdican.)

PERDICAN
Ce este? Ce faci, Blazius? De ce te-ai năpustit asupra femeii?

COANA PLUCHE
Dă-mi scrisoarea înapoi. Mi-a luat-o, luminăţia-voastră, fă dreptate!

PĂRINTELE BLAZIUS
E o mijlocitoare. Scrisoarea este un răvaş de dragoste.

COANA PLUCHE
E **o** scrisoare a lui Camille, luminăţia-voastră, a logodnicei dumitale.

PĂRINTELE BLAZIUS
Un răvaş de dragoste, către unul care paşte gîştele.

GOANA PLUCHE
Minţi, părinte. Ţi-o spun fără înconjur.

PERDICAN
Dă-mi mie scrisoarea; nu înţeleg de ce vă certaţi; eu, în calitate de logodnic ai lui Camille, îmi iau dreptul s-o citesc.
(Citeşte:)
„Surorii Luiza, la mănăstirea..."
(Aparte.)
Ce blestemată curiozitate mă apucă fără să vreau! Inima-mi bate cu putere şi nu ştiu ce simt. Poţi să pleci, coană Pluche; eşti o femeie de toată vrednicia şi părintele Blazius este un prost. Duceţi-vă la masă. Am să pun eu scrisoarea la poştă.
(părintele Blazius și coana Pluche ies.)

PERDICAN
(singur)
E o crimă să deschizi o scrisoare, ştiu prea bine acest lucru ca să nu-l fac . Ce poate să-i spună Camille acestei surori? Sînt oare îndrăgostit? Cît de mult mă stăpîneşte această stranie fată, dacă numai la vederea

acestor patru cuvinte scrise pe adresă îmi tremură mîna? Asta-i ciudat; Blazius, luptîndu-se cu coana Pluche, a desprins pecetea. E o crimă să rup plicul? Ei bine, nu voi schimba nimic într-însul. *(Deschide scrisoarea şi citeşte:) „Plec astăzi, draga mea şi totul s-a petrecut aşa cum prevăzusem. E ceva îngrozitor; bietul tinăr are un pumnal înfipt în inimă; nu se va consola niciodată că m-a pierdut. Dar eu am făcut tot ce se poate ca să-l dezgust de mine. Dumnezeu mă va ierta că l-am împins la desperare prin refuzul meu. Vai! Scumpa mea, ce puteam să fac? Roagă-te pentru mine; ne vom, revedea mîine şi pe veci. A ta, din adîncul sufletului,..*
Camille"
E cu putinii? Camille scrie asta? De mine vorbeşte astfel!? Eu, desperat de refuzul ei! O, Doamne, dacă ar fi adevărat, s-ar vedea; e ruşine să iubeşti? A făcut tot ce poate ca să mă dezguste, zice ea, şi am un pumnal în inimă? Ce interes o fi avind să născocească o asemenea poveste? Gîndul care mi-a trecut prin cap peste noapte o fi adevărat? O, sărmanele femei ! Biata Camille o fi poate foarte pioasă! Se dăruieşte lui Dumnezeu din toată inima, dar a hotărît şi decretat să mă lase pradă deznădejdii. Aşa se înţelesese cu bunele ei prietene înainte de a pleca de la mănăstire. Ele hotărîseră ca sora Camille să se ducă să-şi revadă vărul hărăzit s-o ia de nevastă, ca ea să-l refuze şi ca vărul să fie desperat. E aşa de interesant — o fată sacrifică lui Dumnezeu fericirea vărului ei! Nu, nu Camille, nu te iubesc; nu sînt desperat, n-am un pumnal în inimă şi ţi-o voi dovedi. Da, vei afla că iubesc pe alta, înainte de a pleca de aici. Ei, tu de colo!
(Intră un ţăran.)
Du-te la castel; spune la bucătărie să trimită un fecior ca să ducă domnişoarei Camille răvaşul ăsta.
(Scrie.)

ŢĂRANUL
Da, luminăţia-voastră.
(Iese.)

PERDICAN
Acum la cealaltă. Ah, sînt desperat! Ei, Rosette, Rosette !
(Bate la o uşă.)

ROSETTE
(deschizînd)
Dumneata eşti, luminăţia-ta! Intră, mama-i acasă.

PERDICAN.
Ia-ţi cea mai frumoasă bonetă, Rosette, şi hai cu mine.

ROSETTE

Da'unde?

PERDICAN
Am să-i spun eu, cere voie mamei şi grăbeşte-te.

ROSETTE
Bine, luminăţia-ta.
(Intră in casă.)

PERDICAN
I-am cerut o nouă întîlnire lui Camiile şi sînt sigur că va veni; dar, zău că n-o să găsească ceea ce-şi închipuie ea. Am să-i fac curte lui Rosette chiar de faţă cu ea.

SCENA 3
O pădurice.
(Intră Camille şi ţăranul.)

ŢĂRANUL
Domnişoară, merg la castel să duc un răvaş pentru dumneavoastră. Să vi-l dau, ori să-l duc la bucătărie, cum mi-a zis stăpînul Perdican?

CAMILLE
Dă-mi-l mie.

ŢĂRANUL
Dacă vă place mai bine să-l duc la castel, nu mai zăbovesc.

CAMILLE
Îţi spun să mi-l dai mie.

ŢĂRANUL
Cum vi-i plăcerea dumneavoastră.
(îi dă răvașul.)

CAMILLE
Ascultă, ţine pentru osteneală.

ŢĂRANUL
Foarte mulţumesc; eu pot pleca, nu?

CAMILLE
Cum vrei.

ŢĂRANUL
Bine, mă duc, mă duc.
(Iese.)

CAMILLE
(citind)
Perdican îmi cere să-mi iau rămas bun de la el, înainte de a pleca, lîngă şipoţel, unde l-am chemat ieri. Ce-o fi avînd să-mi spună? Iată, tocmai, şipoţelul; sînt foarte aproape. Oare să-i mai dau o întîlnire? Ah!
(Se ascunde după un copac.)
Uite, Perdican se apropie cu Rosette, sora mea de lapte. Cred că se vor despărţi; îmi pare bine că nu se vede c-am venit eu prima.
(Intră Perdican şi Rosette care se aşază.)

CAMILLE
(ascunsă, aparte)
Ce înseamnă asta? 0 aşază lîngă dînsul? Îmi cere o întîlnire şi vine să stea de vorbă cu alta? Sînt curioasă să ştiu ce-i spune.

PERDICAN
(cu glas tare, ca să audă şi Camille)
Te iubesc, Rosette! Tu singura pe Lume n-ai uitat de fel frumoasele noastre zile de altădată; tu singură iţi aduci aminte de zilele de odinioară; ia-ţi partea ta din viaţa mea nouă; dă-mi inima ta, draga mea; uite, dorada dragostei noastre.
(îi pune un lănţişor împrejurul gîtului.)

ROSETTE
îmi dai lanţul dumitale de aur?

PERDICAN
Uită-te acum la acest inel. Ridică-te, să ne apropiem de şipoţel. Ne vezi pe amîndoi, în oglinda apei, rezemaţi unul de altul? Vezi ochii tăi frumoşi lingă ai mei, mina ta într-a mea? Uite, totul se şterge.
(Îşi aruncă inelul în apă.)
Imaginea noastră a dispărut; dar uite, reapare încetul cu încetul; apa care se tulburase îşi recapătă limpezimea: tremură încă; cercuri mari, negre aleargă pe faţa sa: răbdare, ne vom vedea din nou; desluşesc iar braţele tale, înlănţuite cu ale mele; peste o clipă nu va mai fi nici o zbîrcitură pe frumoasa ta faţă; priveşte, inelul acesta mi l-a dat Camille.

CAMILLE
(aparte)
A aruncat în apă inelul dat de mine.

PERDICAN
Ştii tu ce-i dragostea, Rosette? Ascultă! Vîntul tace; ploaia dimineţii se rostogoleşte în stropi pe frunzele încreţite de secetă pe care razele soarelui le înviorează. Jur, pe lumina de pe cer, pe soarele din azurul de colo, că te iubesc! Te simţi bine lîngă mine, nu-i aşa? Nu ţi-au sfărîmat tinereţea? N-au strecurat în sîngele tău tînăr rămăşiţele unui sînge lînced? Tu nu vrei să te faci călugăriţă; iată-te tînără şi frumoasă, în braţele unui tînăr. O, Rosette, Rosette, pricepi tu ce-i dragostea?

ROSETTE
Vai! Domnule doctor, te voi iubi cum m-oi pricepe şi eu.

PERDICAN
Da, cum te**-i** pricepe şi tu; şi cu toate că-s doctor **şi** tu eşti o ţărancă, mă vei iubi mai bine decît acele palide statui fabricate de călugăriţe care au capul în locul inimii şi ies din mănăstiri ca să împrăştie în viaţă atmosfera umedă din chiliile lor; tu nu ştii nimic; tu rugăciunea nu ţi-o citeşti în carte, ai învăţat-o de la maică-ta, cum a învăţat-o şi dînsa de la mamă-sa; tu nu înţelegi sensul vorbelor pe care le repeţi, cînd îngenunchezi la piciorul patului tău; dar înţelegi bine că te închini **şi** asta-i tot ce-i place lui Dumnezeu.

ROSETTE
Ce vorbe-mi spui, luminăţia-ta!

PERDICAN
Tu nu ştii să citeşti; dar înţelegi ce spun aceste păduri şi aceste pajişti, aceste rîuri sticlind în soare, frumoasele lanuri acoperite de holde, această întreagă fire în splendoarea tinereţii. Tu îi recunoşti ca fraţi de-ai tăi pe toţi cei ce-s milioane şi milioane şi pe mine ca pe unul dintre ei; ridică-te, vei fi soţia mea şi vom prinde rădăcini împreună în vlaga vieţii lumeşti atotputernice.
(Iese cu Rossete.)

SCENA 4
(Intră corul.)

CORUL
Se petrece desigur ceva ciudat în castel; Camille n-a vrut să se mărite cu Perdican; se va întoarce astăzi la mănăstire, de unde a venit. Dar cred că nobilul ei văr s - a consolat cu Rosette. Vai, biata de ea! nu ştie ce primejdie o paşte cînd ascultă vorbele frumoase ale unui nobil tînăr şi galant.

COANA PLUCHE
(intrînd)
Repede, repede, să mi se pună şaua pe asia !

CORUL
Fie-ţi drumul lin, un vis senin, o, venerabilă Pluche! Aşa de repede te vei sui din nou călare pe bietul dobitoc întristat foarte fiindcă trebuie să te ducă pe spinarea lui?

COANA PLUCHE
Cu ajutorul lui Dumnezeu, dragă ţopirlănime, n-am să mor sub acoperămîntul vostru.

CORUL
Să mori departe, între străini, drăguţo; să-ţi dai sfîrşitul într-un cavou mucegăit; ne vom ruga pentru respectabila ta înviere din morţi.

COANA PLUCHE
Uite, vine stăpîna mea.
(Către Camille care intră:) Scumpă Camille, eşti gata de plecare? Baronul şi-a terminat socotelile şi măgarul meu e cu samarul în spinare.

CAMILLE
Du-te la naiba, cu măgarul tău cu tot! Nu plec astăzi.
(Iese.)

CORUL
Ce-nseamnă asta? Coana Pluche e albă ca varul de spaimă; părul cel fals încearcă să i se zbîrlească în cap, pieptul îi hîrîie şi degetele i se lungesc şi se zgîrcesc.

PERDICAN
Doamne Iisuse Camille a aruncat vorbe de ocară şi blesteme.
(iese.)

SCENA 5
(Intră baronul și părintele Bridaine.)

PĂRINTELE BRIDAINE
Luminăţia-voastră, trebuie să vorbim între patru ochi. Fiul dumneavoastră face curte unei fete din sat.

BARONUL
E absurd, prietene.

PĂRINTELE BRIDAINE
L-am văzut cum vă văd şi cum mă vedeţi; mergea prin bălării, o apucase de braţ; se apleca la urechea ei şi-i făgăduia că o va lua de nevastă.

BARONUL
E o grozăvie.

PĂRINTELE BRIDAINE
Vă asigur; i-a făcut un dar foarte însemnat, pe care fata l-a arătat maică-si.

BARONUL
O, ceruri! Foarte însemnat, Bridaine. Foarte însemnat, cum şi ce fel?

PĂRINTELE BRIDAINE
însemnat ca greutate şi consecinţe. I-a dat lanţul de aur pe care-l purta la bonetă.

BARONUL
Să trecem în cancelarie; nu știu ce să mă mai fac.
(Ies)

SCENA 6
în cameră la Camille.
(Intră Camille şi coana Pluche.)

CAMILLE
Ţi-a luai scrisoarea, zici?

COANA PLUCHE
Da, copila mea; a luat-o s-o pună el la poştă.

CAMILLE
Du-te în salon, coană Pluche; fă-mi plăcerea şi spune-i lui Perdican că-l aştept aici. *(Coana Pluche iese.)*
Perdican a citit scrisoarea mea, e sigur; scena din pădure e o răzbunare, ca şi dragostea lui pentru Rosette. A vrut să-mi arate că iubeşte pe alta, nu pe mine şi să facă pe nepăsătorul, cu toată ciuda lui. Oare nu cumva m-o fi iubind?
(Dă la o parte perdeaua.)
Tu eşti, Rosette?

ROSETTE
(intrînd)
Da, pot să intru?

CAMILLE
Ascultă, draga mea, nu cumva seniorul Perdican îţi face curte?

ROSETTE
Vai! Da!

CAMILLE
Ce crezi despre tot ce ţi-a spus dimineaţă?

ROSETTE
Dimineaţă? Unde?

CAMILLE
Nu te mai preface ca şi cum n-ai şti nimic. Dimineaţă, la şipot, în pădurice.

ROSETTE
Va să zică m-aţi văzut?

CAMILLE
Biată copilă nevinovată! Nu, nu te-am văzut. Ţi-a spus vorbe frumoase, nu-i aşa? Pun rămăşag că ţi-a făgăduit că te va lua de nevastă.

ROSETTE
Cum de-aţi aflat?

CAMILLE
Ce-ţi pasă cum am aflat? Te-ncrezi în făgăduielile lui?

ROSETTE
Cum să nu mă-ncred? Adicătelea să mă înşele? Pentru ce?

CAMILLE
Perdican nu te va lua de nevastă, draga mea.

ROSETTE
Vai! De unde pot eu să ştiu?

CAMILLE
Tu-l iubeşti, biată fată; dar el nu te va lua de nevastă şi dovada ţi-o voi

face acum; treci după perdea, stai eu urechea ţintită la mine şi să vii cînd te-oi chema.
(Rosette iese.)

CAMILLE
(singură)
Mă gîndeam să mă răzbun şi cînd colo voi face o faptă de omenie. Sărmană fată, ţi-ai robit inima.
(Intră Perdican.)
Bună ziua, vere, ia loc.

PERDICAN
Ce gătită eşti, Camille! Cui i-ai pus gînd rău?

CAMILLE
Dumitale, poate; sînt necăjită că n-am putut veni la întîlnirea pe care mi-ai cerut-o; voiai cumva să-mi spui ceva?

PERDICAN
(aparte)
Uite, pe viaţa mea, o minciună destul de mare pentru gura unei mieluşele neprihănite; am văzut-o ascunsă după un copac şi ascultînd.
(Tare.)
N-aveam altceva să-ţi spun decît un rămas bun, Camille; credeam că pleci, dar calul ţi-e în grajd şi parcă nu eşti îmbrăcată de drum.

CAMILLE
îmi place discuţia; într-adevăr nu-s chiar atît de sigură că n-aveam poftă să mă mai cert cu dumneata.

PERDICAN

Nu-i de nici un folos să ne certăm dacă împăcarea nu-i cu putinţă. E plăcut să te cerţi ca să faci pace.
CAMILLE
Eşti convins că nu vreau să fac pace?

PERDICAN
Nu zeflemisi; nu mă simt în puteri să mă măsor cu dumneata.

CAMILLE
Voiam să mi se facă şi mie curte; nu ştiu, poate e din pricină că am o rochie nouă, dar doresc să mă distrez. M-ai îndemnat să mergem în sat; să mergem, hai, sînt gata să merg; să ne urcăm în barcă; am chef să iau masa pe iarbă, ori să fac o plimbare prin pădure. Va fi oare lună la

noapte? E ciudat, nu mai ai pe deget inelul pe care ţi l-am dat?

PERDICAN
L-am pierdut.

CAMILLE
Din pricina asta l-am găsit eu; uite, Perdican, ia-l

PERDICAN Cum se poate? Unde l-ai găsit?

CAMILLE
Te uiţi să vezi dacă nu mi-s mîinile ude, nu-i aşa? Într-adevăr, mi-am stricat haina mea monahală ca să scot din apa această mică jucărie de copil. Vezi, de aceea am îmbrăcat altă rochie şi să ştii că asta m-a schimbat; pune-l deci pe deget.

PERDICAN
Ai scos inelul, Camille, fără să te gîndeşti că apa te putea trage spre adînc? Visez oare? Tu singură mi-l pui pe deget! Ah, Camille, de ce-mi dai această tristă mărturie a unei fericiri care s-a dus? Spune-mi, fată cochetă şi nesocotită, de ce pleci? De ce stai lîngă mine? De ce pe mică pe ceas îți schimbi înfăţişarea şi culoarea, ca piatra acestui inel, sub fiecare rază de soare?

CAMILLE
Ştii dumneata ce-i în inima femeilor, Perdican? Eşti sigur că-s nestatornice şi crezi că-şi schimbă într-adevăr gîndurile dacă-şi schimbă uneori şartul vorbei? Sint şi de acei care spun că una gîndim şi alta vorbim. Nu încape îndoială că trebuie adesea să jucăm teatru, adesea să minţim; vezi că-s sinceră; dar eşti sigur că totul minte In femeie, cînd limba ei minte? Te-ai gîndit mai cu temei la firea acestei fiinţe slabe, care se aprinde aşa de uşor, la asprimea cu care e judecată, la regulile de conduită care i se impun? Silită de societate să înşele, cine ştie dacă inteligenţa acestei biete fiinţe fără creier nu începe să-şi facă din asta o plăcere şi nu minte uneori ca să-i treacă de urît, din patimă, precum minte de nevoie?

PERDICAN
Nu înţeleg nimic din toate astea şi nu mint niciodată. Te iubesc, Camille, asta-i tot ce pot să-ţi spun.

CAMILLE
Zici că mă iubeşti şi că dumneata nu minţi niciodată.

PERDICAN

Niciodată.

CAMILLE
Uite o fiinţă care spune totuşi că ţi se întîmplă să minţi cîteodată.
(Dă la o parte perdeaua. Rosette se vede în fund leşinată pe un scaun.)
Ce vei răspunde acestei copile, Perdican, cînd îţi va cere socoteală de vorbele pe care i le-ai spus? Dacă nu minţi niciodată, cum explici că fata a leşinat cînd te-a auzit spunînd că mă iubeşti? Te las singur cu dînsa; dă-ţi osteneala s-o readuci în fire.
(Vrea să iasă.)

PERDICAN
O clipă, Camille, ascultă-mă.

CAMILLE
Ce-vrei să-mi spui? Cu Rosette ai de vorbit. Nu eu te iubesc, nu eu m-am dus s-o caut, de necaz, pe această nenorocită copilă în fundul cocioabei sale ca să fac dintr-însa o nadă, o jucărie; nu eu am repetat cu nesocotinţă la urechile ei cuvinte pline de foc adresate alteia; nu eu m-am făcut că spulber în vînt, de dragul ei, amintirea unei prietenii scumpe; nu eu i-am pus lănţişor la gît şi nu eu i-am făgăduit că o voi lua de nevastă.

PERDICAN
Ascultă-mă, ascultă-mă!

CAMILLE
Nu-i aşa c-ai zîmbit adineauri cînd ţi-am spus că n-am putut să vin la şipot la întîlnire? Ei bine, da, am fost acolo şi am auzit tot; dar, Dumnezeu mi-e martor, n-aş vrea să fi vorbit eu în locul tău. Ce o să te faci acum cu fata asta, cînd va veni cu sărutările tale aprinse pe buze, să-ţi arate plîngînd rana pe care i-ai pricinuit-o? Ai vrut să te răzbuni pe mine, nu-i aşa, şi să mă pedepseşti pentru scrisoarea trimisă la mănăstire? Ai vrut să arunci cu orice preţ o săgeată care să mă atingă şi nu-ţi păsa că această săgeată otrăvită trecea prin trupul bietei copile ca să ajungă la mine. M-am făcut că ţi-am insuflat un simţămînt de dragoste, că ţi-am lăsat oarecare păreri de rău. Asta a rănit nobilul tău orgoliu? Ei bine, află de la mine că mă iubeşti, mă-nţelegi? Dar o vei lua de nevastă pe fata asta —- altminteri, nu eşti decît un laş.

PERDICAN
Da, o voi lua de nevastă.

CAMILLE
Şi bine ai să faci.

PERDICAN
Foarte bine şi mult mai bine decît luîndu-te de nevastă pe tine .Ce ai,Camille, ce te întărită, aşa de tare? Copila a leşinat; o vom ajuta să-şi vină în fire, nu ne trebuie decît o Sticluţă de oţet; ai vrut să-mi dovedeşti că ara minţit o dată în viaţă ; e pasibil; dar cred că-i îndrăzneţ să hotărăşti în ce clipă anume. Haide, ajută-mă s-o trezesc pe Rosette.
(Ies.)

SCENA 7
(baronul și Camille.)

BARONUL
Dacă se întimplă una ca asta, m-apucă nebunia.

CAMILLE
Foloseşte-te de toată autoritatea dumitale.

BARONUL
M-apucă nebunia şi nu le dau consimţămîntul, asta-i sigur.

CAMILLE
Trebuie să-i vorbeşti, să-i ceri să fie om cu judecată.

BARONUL
Treaba asta mă duce la desperare, îmi va strica toată petrecerea carnavalului; nu voi mai putea să apar la curte. E o căsătorie nepotrivită. Unde s-a mai auzit să ia careva de nevastă pe sora de lapte a verişoarei sale; asta întrece orice îndrăzneală.

CAMILLE
Cheamă-l şi spune-i răspicat că această căsătorie te supără. Crede-mă, e o nebunie şi el nu se va încăpăţîna.

BARONUL
Toată iarna *o* să-mi fie grozav de «rit, sînt mai mult decît sigur.

CAMILLE
Dar vorbeşte-i, pentru numele lui Dumnezeu! Săvîrșeşte o faptă nesocotită; numai de n-ar fi prea tîrziu; dacă a spus, o ia de nevastă.

BARONUL
Mă închid în casă şi mă las pradă durerii. Spune-i, dacă te întreabă de

mine, că m-am închis în casă, lăsîndu-mă pradă durerii de a-l vedea însurîndu-se cu o fată care nu-i de neam.
(Iese.)

CAMILLE
Nu-i pe aici vreun om de inimă? într-adevăr, de îndată ce cauţi aşa ceva, te sperii cînd vezi cîtă singurătate te împresoară.
(Intră Perdican.)
Ei, vere, cînd e nunta?

PERDICAN
Cît mai curînd posibil; am şi vorbit cu notarul, cu părintele şi cu toţi ţăranii.

CAMILLE
Aşadar, chiar te gîndeşti să te însori cu Rosette?

PERDICAN
Negreşit.

CAMILLE
Ce-o să zică tatăl dumitale?

PERDICAN
Zică ce-o pofti; doresc să mă însor cu Rosette; ţi-am fagăduit că am să mă însor şi mă ţin de cuvînt. Să-ţi mai repet toate banalităţile cu care ţi-au împuiat urechile în ce priveşte obîrşia ei şi a mea? E tînără şi frumoasă şi mă iubeşte; e mai mult decît trebuie ca să fiu de trei ori fericit. Că e deşteaptă ori că nu e, puteam să dau şi peste mai rău. Urle, glumească toată lumea; eu mă spăl pe mîini...

CAMILLE
Nu-i nimic de ris în asta: e foarte bine c-o iei de nevastă. Dar îmi pare rău gîndindu-mă la dumneata: lumea va spune că ai făcut totul de ciudă.

PERDICAN
îţi pare rău de asta? 0, nu-ţi mai parai

CAMILLE
Da, într-adevăr, îmi pare rău gîndindu-mă la dumneata. Vai de capul tînărului care nu poate ţine piept unei clipe de necaz.

PERDICAN
N-are decît să-ţi pară rău; mie puţin îmi pasă.

CAMILLE
Dar gîndeşte-te că nu-i nimic de capul acestei fetişcane.

PERDICAN
Va fi ceva de capul ei după ce o voi lua de nevastă.

CAMILLE
Are să ţi se urască cu dînsa mai înainte chiar de-a îmbrăca notarul haina şi ghetele sale de zile mari ca să vină aci la noi; are să te apuce greaţa, în ziua ospăţului de nuntă şi în noaptea nunţii ai să dai poruncă să i se taie mîinile şi picioarele, ca în poveştile arabe, fiindcă va mirosi a bucătărie.

PERDICAN
Ai să vezi că nu. Dumneata nu mă cunoşti; cînd o femeie e dulce şi simţitoare, fragedă, bună **şi** frumoasă, sînt în stare să mă mulţumesc într-atîta cu asta, încît nu mă mai străduiesc să aflu dacă vorbeşte limba latină.

CAMILLE
Păcat că s-au cheltuit atîţia bani ca s-o înveţi şi dumneata: treimii de taleri aruncaţi pe fereastră.

PERDICAN
Da, era mai bine să-i fi dat la săraci.

CAMILLE
De săraci ai dumneata grijă, mai ales de cei săraci cu duhul.

PERDICAN
Şi ei îmi vor da în schimb împărăţia cerurilor, căci a lor este.

CAMILLE
Va dura mult gluma asta?

PERDICAN.
Care glumă?

CAMILLE
Însurătoarea dumitale cu Rosette.

PERDICAN
Foarte scurtă vreme; Dumnezeu n-a făcut din om operă de durată: treizeci-patruzeci de ani cel mult.

CAMILLE
Ard de nerăbdare să joc la nunta voastră!

PERDICAN
Ascultă-mă, Camille, lasă tonul ăsta batjocoritor, nelalocul lui.

CAMILLE
Îmi place prea mult ca să-l las.

PERDICAN
Atuncea te las eu pe dumneata, căci mi-e de ajuns.

CAMILLE
Te duci la mireasă?

PERDICAN
Da, am şi pornit.

CAMILLE
Dă-mi braţul; merg şi eu.
(Intră Rosette.)

PERDICAN
Ai venit la timp, draga mea. Haide cu mine, să te prezint tatei.

ROSETTE
(căzînd în genunchi)
Luminăţia-ta, îţi cer să-mi faci un hatîr. Toţi oamenii din sat cu care am vorbit dimineaţă mi-au zis c-o iubeşti pe verişoara dumitale şi că nu mi-ai făcut curte decît ca să vă înveseliţi amîndoi pe seama mea; rîde lumea de mine cînd trec şi n-am să pot să mă mărit prin partea locului, după ce am ajuns de batjocura tuturora. Îngăduie-mi să-ţi dau înapoi lanţul de aur pe care mi l-ai pus la gît şi să-mi văd în tihnă de viaţa mea acasă la mama.

CAMILLE
Eşti o fată bună, Rosette; păstrează-ţi lanţul de aur drept dar din partea mea, şi vărul îl va lua pe al meu în loc. Cît despre soţ, nu fi îngrijorată, îmi iau eu obligaţia să-ţi găsesc unul

PERDICAN
Nu-i greu, într-adevăr. Hai, Rosette, vino să te duc la tata.

CAMILLE
De ce? E de prisos.

PERDICAN
Da, ai dreptate, tata ne-ar primi rău ; să lăsăm să-i treacă uimirea pe care a încercat-o în primele clipe. Hai să ne întoarcem în piaţă. E nostim să se spună că nu te iubesc cînd te iau de nevastă. La dracu; o să le astupăm noi gura la toţi.
(Iese cu Rosette.)

CAMILLE
Ce se petrece oare în sufletul meu? O ia cu dînsul părînd foarte liniştit. E ciudat: parcă se învîrte locul cu mine. Nu cumva vrea într-adevăr să se însoare cu ea? Hei, ascultă, Pluche, Pluche! Nu e nimeni pe aici? *(Intră un fecior in casă.)* Fugi după seniorul Perdican; spune-i repede să se urce iar aici, am de vorbit ceva cu dînsul. *(Feciorul iese.)* Da' ce-i cu mine? Nu mai pot, mi se taie picioarele.
(Intră Perdican)

PERDICAN
M-ai chemat, Camille?

CAMILLE
Nu, nu.

PERDICAN
Într-adevăr, eşti palidă! Ce vrei să-mi spui? M-ai chemat să stăm de.vorbă.

CAMILLE
Na, nu! Doamne, Dumnezeule!
(Iese.)

SCENA 8
O capelă, mică, de rugăciune.
(Intră Camille şi se arunca la picioarele altarului.)

CAMILLE
M-ai părăsit, o, Doamne? Cînd am venit, o ştii, am jurat să-ţi fiu credincioasă; cînd n-am vrut să fiu soţia altuia, ca să rămîn numai a ta, am crezut că vorbesc sincer înaintea ta şi a cugetului meu, ştii asta, părinte; nu mă mai vrei lîngă tine? O! De ce îngădui să mintă adevărul însuşi? De ce sînt atît de slabă? Ah, nenorocita de mine, nu mai pot să mă rog.
(Intră Perdican.)

PERDICAN
Mîndrie deşartă! Cel mai nefast dintre sfetnicii omului, ce te-ai apucat să unelteşti între această fată şi mine? Uite ce palidă şi speriată e, cum îşi apasă inima şi obrajii pe lespezile care nu iau parte la durerea ei! Ar fi putut să mă iubească şi eram ursiţi unul altuia; ce te-ai apucat să izvodeşti pe buzele noastre, mîndrie deşartă, atunci cînd mîinile erau cît pe ce să ni se împreuneze?

CAMILLE
Cine se ţine după mine? Cine vorbeşte sub această boltă? Eşti tu, Perdican?

PERDICAN
Smintiţi ce sîntem! Şi noi ne iubim. Ce farmece ne-au prins în mrejele lor, Camille? Ce vorbe deşarte, ce păcătoase nebunii au trecut ca vîntul turbat printre noi doi? Care dintre noi a vrut să-l înşele pe celălălt? Vai, viaţa asta este ea însăşi un vis atît de dureros! De ce să mai amestecăm într-însul și visurile noastre? O, Dumnezeule! Fericirea este un mărgăritar atît de rar în acest ocean al lumii! Tu ni l-ai dăruit, pescar ceresc, ai scos pentru noi din străfundurile abisului nepreţuitul giuvaer; şi noi, copii răsfăţaţi ce sîntem, am făcut din *el* o jucărie. Cărarea prin iarba fragedă care ne îndrepta unul spre altul avea o clină atît de lină, străbătea crînguri aşa de înflorite, se pierdea într-o zare atît de tihnită! Nu se putea ca mîndria deşartă, vorbele de clacă şi mînia să nu se năpustească şi să nu-şi arunce pietroaiele lor pocite pe această cale divină, care ne-ar fi dus la tine, îngemănaţi într-o sărutare! Trebuia negreşit să ne facem rău unul altuia, că doar sîntem oameni! O, smintiţii! Ne iubim.
(O cuprinde în braţe.)

CAMILLE
Da, ne iubim, Perdican; lasă-mă s-o simt, ascultîndu-ţi inima cum bate. Dumnezeu care cunoaşte adîncul inimilor noastre nu va socoti că păcătuim împotriva voinţei sale; mă îndeamnă să te iubesc: de cincisprezece ani o ştie.

PERDICAN
Fiinţă scumpă, eşti a mea!
(O sărută; se aude un strigăt puternic de după altar.)

CAMILLE
E vocea surorii mele de lapte.

PERDICAN
Cum de-i aici? Am lăsat-o pe scară, cînd m-ai chemat tu. M-o fi urmat

fără să bag de seamă.

CAMILLE
Să intrăm în coridor; de acolo a pornit strigătul.

PERDICAN
Nu ştiu ce simt; parcă mi-s mîinile pline de sînge.

CAMILLE
Biata copilă, ne-a pîndit fără îndoială; a mai leşinat o dată; haide, să-i dăm ajutor; vai! cumplit e ce se întîmplă.

PERDICAN
Nu, eu nu intru; simt că un frig de moarte mă împietreşte. Intră tu, Camille, şi străduieşte-te s-o aduci iar în simţiri.
(Camille iese.)
Te rog fierbinte, doamne! Nu face din mine un ucigaş. Tu vezi ce se întîmplă; sîntem doi copii smintiţi şi ne-am jucat cu viaţa şi cu moartea; dar inima ni-i fără prihană; să n-o omori pe Rosette, Dumnezeule mare! îi voi găsi un soţ, voi îndrepta greşeala mea; e tînără, va fi fericită; nu face una ca asta, o, Dumnezeule. Tu ai puterea să blagosloveşti încă pe patru din fiii tăi... Ei, Camille, ce-i?
(Intră Camille.)

CAMILLE
A murit... Adio, Perdican!

1834